

RUDNIK LIGNITA VELENJE

RUDAR

leto XXVIII

junij 1994, številka 5

Pa zares "SREČNO!" ob prazniku!

Zelo različne so ocene strokovnjakov o tem, kakšna bo usoda premogovnikov v prihodnjih letih. Del strokovnjakov je prepričan, da se življenjska doba premogarjem in premogovnikom izteka in da bo v naslednjih letih prevladovala energija, ki jo bomo pridobili iz nafte, plina, biomase, iz sončne toplote, vetra in še iz česa.

Drugi del strokovnjakov je nasprotnega mnenja in dokazujejo, da brez premoga tudi v naprej ne bo šlo. Svetovne zaloge tega energetskega vira so še vedno izredno velike, predvsem pa je odkopavanje premoga v najbolj bogatih premogarskih državah izredno poceni. Le redko je moč najti v razvitih državah premogovnike, v katerih odkopavajo lignit in slabše vrste rjavih premogov. Pravzaprav so te države - Anglija, Belgija, Nemčija, Francija, Nizozemska - ob bogati ponudbi črnih premogov iz Avstralije, Južne Amerike, Severne Amerike, Indonezije in Rusije večino svojih premogovnikov zaprle. Značilno je, da proizvajajo v zadnjih letih močno povečujeta le Kitajska in Indija, četudi odkopavanje tu zaradi globljih plasti v veliki meri poteka v premogovski jamah.

Slovenija je s premogom revna država. Po zadnjih ocenah ima vseh zalog, v glavnem lignita in rjavih premogov, nekaj več kot milijardo ton. Po sedaj znanih podatkih je od teh zalog z veliko mero zanesljivosti možno po konkurenčnih cenah uvoženim premogom odkopati le okrog 250 milijonov ton lignita v Velenju in okrog 60 milijonov ton rjavega premoga v Trbovljah in Hrastniku.

Veliko večino premoga, ki ga odkoplremo v Sloveniji, porabimo v termoelektrarnah in toplarnah za proizvodnjo električne in toplotne energije. Brez tako proizvedene električne energije Slovenija še dolgo časa ne bo mogla, posebno če se bodo pogoji varnega obratovanja nuklearne elektrarne še bolj zaostrovali. Za velenjske premogarje je odločitev slovenske vlade, da bo v šoštanjskih elektrarnah zgradila čistilne naprave, življenjskega pomena. Ta odločitev je tudi neke vrste sporočilo našemu podjetju, da Slovenija na naš premog računa najmanj do leta 2025, ko se bo življenjska doba elektrarniškim blokoma 4 in 5 iztekla.

Skoraj zagotovo pa bo tudi pri nas v prihodnjih letih potrebno še nadaljnje znižanje proizvodnje, po vsej verjetnosti na okrog 3,5 milijonov ton na leto; ni namreč verjetno, da bi v Sloveniji v prihodnjih letih odstopili od usmeritve, da bo ekološko sporen premog dovoljeno rabiti le v kuriščih z izgrajenimi čistilnimi napravami. To pa pomeni, da se bo število porabnikov našega lignita še naprej manjšalo.

POSLOVANJE

Žal se življenska doba premogovnikov v Zagorju, na Senovem in v Kanižarici v naslednjem letu skoraj zagotovo izteka, s tem pa bo delovna mesta izgubilo več kot 700 premogarjev. Zelo negotova je prihodnost tudi več kot 2000 delavcev v premogovnikih Trbovlje in Hrastnik, saj odločitve o gradnji nadomestne elektrarne, ki bi bila porabnik tega premoga, še ni. Če se bodo uresničila predvidevanja o znižanju proizvodnje na 3,5 milijonov ton na leto tudi v Velenju, bo tudi tu prišlo do večjega zastoja v zaposlovanju mladih ljudi. Ta se je letos pravzaprav že pojavil, saj bodo prvi mladi rudarji - skakači morali počakati na zaposlitev skoraj do konca leta 1994.

Leto, ki ga doživljamo, je za naše podjetje eno od bolj zahtevnih v zadnjem desetletju. Zaradi gradnje čistilnih naprav je poraba premoga v elektrarni za več kot 500.000 ton manjša od lanske v prvih šestih mesecih, prodaja v široko potrošnje se je več kot prepolovila, posledica vsega tega pa je izredno velika deponija. V juliju bo na njej že okrog milijon ton premoga. Četudi smo dogajanja v zvezi z manjšo porabo premoga v TEŠ predvidevali, nas je tako nagel padec prodaje premoga v široko potrošnje presenetil. Cel niz aktivnosti, ki smo jih za povečanje prodaje premoga na slovenskem in hrvaškem trgu sprožili, bo treba - v to sem prepričan - v drugi polovici tega leta dosledno in zelo pozorno izvajati. Predvsem bo treba veliko pozornost nameniti prodaji ksilita, ki je edini slovenski ekološko neoporečen premog.

Prepričan sem tudi, da bomo tudi tokrat zmogli dovolj znanja, strpnosti ter energije in da bomo obdobje do zaključka izgradnje čistilnih naprav v TEŠ znali uspešno prebroditi. Prav potek izgradnje čistilnih naprav na bloku 4 in nato še, tako vsaj upam, na bloku 5, daje našemu letošnjemu praznovanju rudarskega praznika več svetlobe in optimizma, kot je bilo tega v preteklih letih.

Vsem delavcem premogovnika in vsem stanovskim kolegom ob rudarskem prazniku iskreno čestitam z rudarskim "Srečno". Pa zares "srečno" tudi rodovom, ki prihajajo v našo "knapovščino"!

dr. Franc

Žerdin

ŠE EN ZAKLJUČNI RAČUN ZA LANI

15. aprila letos je bil v računovodski službi RLV oddan še en zaključni račun za leto 1993, izdelan po slovenskih računovodskih standardih. Oddati smo ga morali zato, ker nas zanj zavezuje zakonodaja, in sicer zakon o gospodarskih službah. Ta zahteva uskladitev računovodskih evidenc po zakonu ter s tem preračun postavk premoženja po slovenskih računovodskih standardih in izračun novega poslovnega izida.

To pomeni, da smo za leto 1993 izdelali dva zaključna računa. Prvega smo naredili po zakonu o računovodstvu, ki je prenehal veljati, in ga oddali 28. februarja letos. Ta račun je bil v firmah, ki so poslovale pozitivno, osnova za izračun davka od dobička. Drug zaključni račun smo, kot že rečeno, sestavili po novih slovenskih računovodskih standardih in oddali 15. aprila. Tako nam nanovo preračunana bilanca premoženja služi za start v leto 1994.

Nov zaključni račun smo v veliki stiski s časom in ob pomanjkanju tolmačenj naredili tako, da smo pregledali in preračunali zemljišča, gradbene objekte, opremo, zaloge, stanovanja, naložbe, kapital in obveznosti... Preračuni so bili narejeni na novih osnovah iz otvoritvene bilance in z novimi koeficienti z upoštevanjem načel standardov.

Kot posledica uravnoteženja premoženjske bilance je bila izračunana nova izguba v znesku 3.561 mio SIT (prej 3.950 mio SIT), kar pomeni v bodoče popravek našega kapitala.

Kako naprej?

Letos moramo vzpostaviti računovodstvo po že omenjenih standardih, kar pomeni, da bomo k postavkam premoženja in izrednim postavkam pristopali, jih obravnavali, vrednotili in evidentirali precej drugače kot v prejšnjih letih. Zato v računovodski službi pripravljamo projekt "računovodstvo po slovenskih računovodskih standardih", ki ga z usklajevanjem startnih evidenc že začinjamo uresničevati.

Zdenka Berlot, dipl. oec.,

vodja računovodske službe

OBISK IZ GORENJA

V sredo, 15. junija, je naš premogovnik obiskal direktor Gorenja Jože Stanič s sodelavci. Po besedah predsednika poslovnega odbora RLV dr. Franca Žerdina je bil to zgodovinski dogodek, saj se vodstvu dveh največjih velenjskih podjetij nista tako uradno srečali že nekaj let. Gostje, ki se jim je pridružil tudi predsednik velenjskega izvršnega sveta Srečko Meh, so si najprej ogledali jame in enega izmed odkopov, nato pa še deponijo pepela. Ob tem so se seznanili tudi s prizadevanjem našega podjetja za rekultivacijo poškodovanih zemljišč.

Med pogovori so ugotovili, da Gorenje in velenjski premogovnik sicer vsa leta sodelujeta, da pa bi to sodelovanje lahko bilo še večje.

Zato so se dogovorili za nekaj konkretnih oblik. Soglašali so tudi z razmišljanjem Srečka Meha, da imata oba industrijska giganta na življenje v občini zelo velik vpliv, saj zaposlujeta skupaj skoraj 9000 delavcev.

Še več bi lahko prispevala za njen razvoj in potencialne šaleške doline - trgovske, kulturne, športne, turistične - lahko izkoristila vsem v prid.

Ogled jame in tehnološki nivo pridobivanja premoga sta na goste iz Gorenja naredila

Gostje iz Gorenja

močan vtis. Ob koncu obiska so vodstvo našega premogovnika povabili na skorajšnji obisk v Gorenje.

·Diana Janežič

IZOBRAŽEVANJE

SVETOVNA
RAZSTAVA UČIL

V Baslu v Švici, prijetnem mestu ob Renu, znanem po sejmski in kongresni dejavnosti, je bila v času od 31.5. - 3.6.1994 svetovna razstava učil Worlddidac 1994. V tem mestu je ta razstava vsaki dve leti. Na velikem razstavnem prostoru (prek 40.000 m²) je učne pripomočke predstavilo čez 400 razstavljalcev iz več kot 30. držav. Prvič se je predstavila tudi Slovenija in med sodelujočimi tudi naš Center srednjih šol Velenje.

Razstava je priložnost, ko se srečujejo šolske oblasti - ministrstva za izobraževanje in izdelovalci učnih pripomočkov, in ko rezultate dogovorov spremljajo izvajalci izobraževanja - učitelji.

Prijetno je bilo vstopiti v sejmske prostore ob misli, da je skupaj z državami, ki predstavljajo novitete na izobraževalnem področju tudi Slovenija in naš Center srednjih šol Velenje. Skupaj s profesorji centra, njihovi gostji sva namreč z Božo Steiner bili, smo najprej pobrskali po katalogu, kje so "naši", da bi jih posebej poiskali, če jih spotoma ne bi zagledali.

Živimo v času, ko nas nova znanstvena spoznanja, nove informacije zasipajo, ko si ne moremo privoščiti "spanja" na

našem strokovnem področju, ko stalno prevzemamo nove vloge in nove naloge in ko malo odstremo novo področje vidimo, da je vsako področje znanost. Zato se tudi zavedamo, da bomo vse življenje učenci.

Pedagoška znanost se intenzivno ukvarja s problemom pridobivanja in prenosa znanja, informacij, tako na mlade kot na odrasle. Presenečajo nova znanstvena spoznanja o možganih, ki hlepajo za bogatimi, raznovrstnimi, kvalitetnimi vhodnimi

podatki, ki so osnovni pogoj za kvalitetno učenje; o različnih učnih tipih ljudi, ki terjajo vsak drugačen način posredovanja znanja; o pomenu glasbe, barv, sproščanja v fazi pridobivanja novega znanja, o pomenu sodelovanja udeležencev med seboj...

Vsem, ki se ukvarjajo s problemom pridobivanja in prenosa znanja, informacij, je razstava tudi namenjena. Daje pregled dosežkov v razvoju učil in opreme in zajema vsa starostna obdobja učenja, od vrtcev do odraslih udeležencev izobraževanja.

Presenečajo arhitekti, ki se ukvarjajo z vprašanjem ergonomije učnega okolja. Vedno nove ideje za vrtnice, material je obvezno les, vendar kako različne rešitve igralnih koticov z izredno veliko možnostmi za igro, delo in sprostitve! Pa pohištvo: table na kolesih, ki jih dvigaš in spuščaš, odvisno od velikosti prostora, prekrte z različnimi materiali in z različnimi rešitvami za shranjevanje velikih šestil, trikotnikov in kotomerjev. Pa mize: različnih velikosti, nastavljivih višin in naklonov risalnih oz. pisalnih površin, različnih rešitev za shranjevanje torbic in ostalih potrebščin, pa prijaznih barv lesa. Vzporedno lahko prek TV spremljaš film o tem, kako naj bo oblikovano šolsko pohištvo, da bo za hrbtnico sedenje najmanj naporno.

Pa zelo različne vitrine za shranjevanje učnih pripomočkov. Letos prevladujejo steklene, da v mislih preletiš znanje, ki ga imaš o shranjenem in hkrati vedno razstavljenem predmetu.

Na vsakem koraku računalniki, z različnimi programskimi produkti in v različnih funkcijah, povezani z dataskopi pri prenosu informacije na širše vidno polje, kot posredniki pri robotovem izrisu barvne risbe...

Veliko različnih sredstev za projekcijo, grafoskopov, diaprojektorjev, episkopov, vseh mogočih prosojnic, pa filmov. Da je slika vredna več kot tisoč besed, je že stara Kitajska modrost in pomična slika, s pomočjo katere celo potujemo po našem telesu, ali opazujemo druge procese, je nekaj nenadomestljivega za ustvarjanje predstav.

Najbrž ni dela našega telesa, za katerega ne bi bilo modela, pa modeli delovanja

Velenjski Center srednjih šol je bil na letošnjem sejmu Worlddidac med nosilci predstavitve inovacijske dejavnosti. Predstavil se je na dveh področjih - srednja strojna šola s programskima paketoma mehano in zeus, srednja elektrotehnična in računalniška šola pa z merilnim mestom za pouk laboratorijskih vaj in delovnim mestom za praktični pouk.

Vodilna pri tem projektu sta pomočnik vodje elektrotehnične usmeritve Darko Lihtineker, dipl. inž. el., in učitelj praktičnega pouka Srečko Podvržen. Obe delovni mesti so skupaj z učenci razvijali tri leta ter jih prvič predstavili lani na slovenskem sejmu učil v Ljubljani. Posebna skupina strokovnjakov jim je potem predlagala nekatere spremembe in izboljšave, ki so jih upoštevali in tako pripravili dve novi delovni mesti. Ti sta standardizirani in nudita optimalno nadgradnjo na vseh področjih elektrotehnike. Z njima so se v mednarodnem merilu predstavili na lanskem sejmu Interdidacta v Linzu, kjer so zastopali Slovenijo.

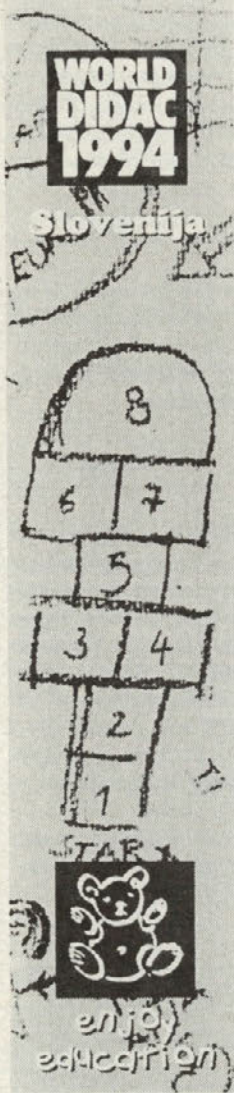
Letošnje sodelovanje na sejmu učil v Ljubljani pa je njihova prizadevanja in znanje potrdilo v tej meri, da so bili prek Ministrstva za šolstvo in šport Slovenije povabljeni na tradicionalni svetovni sejem učil v švicarski Basel. Na sejmu so poleg velenjčanov sodelovale še tehnične šole iz Kopra in Škofje Loke ter za druga področja še nekatere druge šole.

Omenjena učna pripomočka sta večinoma izdelana iz domačih materialov. Zanimiva nista le kot učna pripomočka, ampak tudi kot tržno blago za sodoben učno-vzgojni proces, saj sta sestavni del specializirane učilnice v elektrotehničnih šolah za pouk strokovnih predmetov. Stari delovni mizi so v CSS že uporabljali pri pouku, novi pa sta še v prototipni obliki. Z začetkom novega šolskega leta bodo z njima opremili dve učilnici, organizirali pa bodo tudi strokovno izobraževanje za učitelje v slovenskih šolah.

sistemov in to za različne stopnje pouka narave oz. biologije.

Veliko različne literature, učbenikov za vse stopnje z različnih predmetnih področij. Zanimivi so slovarji tujih jezikov, ki nam nudijo na isti strani vzporedno izraze v štirih jezikih.

Veliko je materialov in idej za kreativno likovno in modelarsko ustvarjanje in izražanje in kar zamika te, da bi sedel in si dokazal, da znaš risati, le starih komplek-

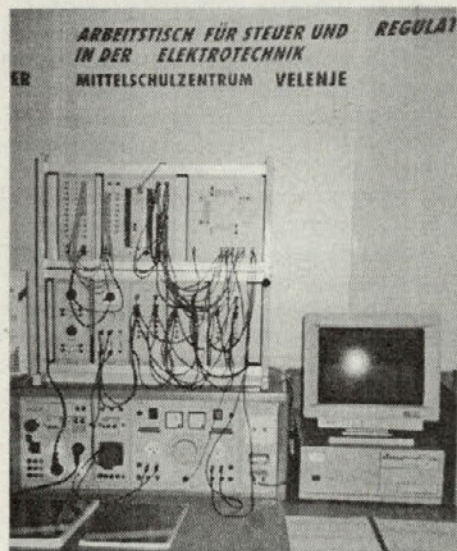

IZOBRAŽEVANJE

sov se je treba otresti in v sebi razvijati področja, za katera si v preteklosti mislil, da si jih zaprl za vedno.

Pa koliko barvnih svinčnikov in flomastrov, ki bi jih morali uporabljati tudi odrasli, da bi ob predelavi tekstov s pomočjo barv krepili spominsko sliko.

Pa kar nekaj stojnic z rekviziti, za katere bi včasih rekli, da sodijo v čarovnikov arzenal in ne k pouku. Danes pa ne mislimo več tako. Tudi učenje naj bi postalo bolj zabavna, nestresna situacija, z veliko različnimi barvnimi in slikovnimi spodbudami. Zato raznobarvne rute, pa žoge, s katerimi urimo polovico telesa, za katero smo trdili, da z njo nismo tako spretni, se sproščamo, saj se sproščeni lažje in bolje učimo in tudi bolje pomnimo.

Učno mesto za pouk v elektrotehniki

Zelo veliko elementov torej, ki jih lahko prenesemo tudi v sodobno zastavljeno izobraževalno delo z odraslimi udeleženci izobraževanja. Poleg tega pa še zanimive ureditve prostorov za majhne skupine odraslih udeležencev, opremljene mul-

timedijsko, ki v ničemer ne spominjajo na klasične učilnice.

Še bi lahko naštevala. Vzporedno teče v večih dvoranah tudi izobraževalna dejavnost.

Naj povem še, da naše postavitev ni bilo treba iskati. Že ob vstopu v dvorano je bila na vidnem mestu obešena slovenska zastava. Tudi razstaveni prostor je bil dobro izbran in zelo lepo urejen. Rdeči nageljni, rožmarin, pisani slovenski trakovi in napisi so obiskovalce dobro informirali, katera država tam razstavlja. Naši so se zares potrudili. Pripravili so lepe prospekte o Sloveniji, razstavili so razglednice naših krajev, pripravili zemljevide Slovenije, posebej so v večih jezikih predstavili izobraževalne projekte, na katerih delamo v Sloveniji pri izobraževanju mladine in odraslih. Prijazni profesorji s CSS so nas povabili, da si spočijemo utrujene noge in nam pripovedovali o prejšnjem dnevu, ki je bil slovenski dan. Skupaj s predstavniki šolskih oblasti, predvsem iz Švice in Slovenije, so obiskovalcem polepšali vtise Slovenci, ki živijo v Baslu. Njihovi otroci so prišli v narodnih nošah in pripravili program, ženske so spekle pecivo, tako da je bilo vzdušje "ta pravo". Na našem delu so se ves čas ustavljali mimoidoči in za naše predstavnike je bilo tu zares naporno. O tem, kaj so predstavljali, govori Dianin prispevek.

Naj za konec rečem le še to, da želim, da bi veliko tega, kar smo videli, tudi imeli v igralnicah, učilnicah in prostorih, kjer izobražujemo odrasle. Vendar, vse to so mrtve stvari. Oživijo šele, ko jih smiselno uporabi pravi človek, pa naj mu rečemo vzgojitelj, učitelj, predavatelj, profesor, izvajalec izobraževanja ali sodelavec. Pravi prenos znanja je umetnost. Dati vsebini življenje, dati otroku ali odraslemu človeku vero v svoje sposobnosti, ustvariti odnos vzajemnega spoštovanja in zaupanja. To pomeni tvegati, stalno iskati nekaj novega.

Aca Poles, dipl. pedagog

IZOBRAŽEVANJE PRI NAS

V aprilu in maju so bili naši sodelavci vključeni v tele izobraževalne oblike: v računalniške tečaje Word for Windows in Quattro pro for Windows, v intenzivne tečaje angleške in nemške poslovne komunikacije ter v začetne in nadaljevalne tečaje angleščine in nemščine. Hkrati sta tekla še tečaja za upravljalce mostnih in portalnih dvigal ter za voznike viličarja. Zaključeno je bilo tudi 3-mesečno usposabljanje z delom za pridobitev naziva pomožni tekstilec in obutveni pomočnik, ki se ga je udeleževalo 11 sodelavcev iz obrata HTZ. Usposabljanje je potekalo v sodelovanju s Srednjo tekstilno in obutveno šolo iz Kranja.

Študij ob delu na tehnični fakulteti v Mariboru sta v tem času uspešno zaključila dva sodelavca iz obrata Jamske mehanizacije. Pridobila sta si naziv inženirja elektrotehnike in inženirja strojništva.

Skladno z aktivnostmi, ki spadajo v okvir letnega preverjanja znanja nadzorno-tehničnega osebja RLV, smo za poslovodje pripravili 4-urno izobraževanje na temo "vodenje kot medosebni proces". To temo smo hkrati z izvajalcem podrobneje predstavili že v aprilski številki Rudarja. Seminar poteka v manjših skupinah (10 udeležencev), temelji na vodenem razgovoru in izmenjavi izkušenj, ki jih poslovodje pri vodenju že imajo.

Strokovne izpite za nadzornike v metanskih jamah je v maju uspešno opravilo 11 kandidatov.

Alenka Verbič

CENTER SREDNJIH ŠOL - Srednja rudarska šola in RUDNIK LIGNITA VELENJE

razpisujeta

v šolskem letu 1994/95 šolanje ob delu za pridobitev poklica RUDARSKI TEHNIK.

Vpis je omejen na 20 mest.

Pogoji za vpis:

- zaključena rudarska poklicna šola,
- uspešno opravljen sprejemni izpit iz matematike in slovenskega jezika,
- uspešnost na delovnem mestu in
- 5 let delovne dobe na delovnem mestu, kjer se zahteva IV. stopnja rudarske usmeritve.

Lastnoročno napisani prošnji za vpis priložite spričevalo zaključnega letnika rudarske šole.

Prošnje sprejemamo v Službi za organizacijo, nagrajevanje, izobraževanje in informiranje - pisarna št. 6.

Ocene uspešnosti na delovnem mestu bo služba pridobila pri vodjih obratov.

Kandidati bodo izbrani na osnovi naslednjih kriterijev:

- uspešnost pri sprejemnem izpitu,
- uspešnost na delovnem mestu,
- uspeh v zadnjem letniku šole.

O datumu sprejemnega izpita, ki bo v prvi polovici septembra, bodo kandidati pravočasno obveščeni.

INVESTICIJA

ZAPRTI KROGOTOK TRANSPORTNE VODE

Konec junija naj bi začel poskusno obratovati zaprti krogotok transportne vode, ki ga nasproti Klasirnice gradi TE Šoštanj. Ta investicija spada v velik projekt odpepeljevanja, njegov vodja pa je Marjan Jedovnický iz TE Šoštanj. Za naše glasilo je projekt zaprtega krogotoka transportne vode takole predstavil!

Realizacija projekta zaprtega krogotoka transportne vode bo preprečila odtekanje izcedne vode iz tehnoloških procesov v TE Šoštanj v Velenjsko jezero in naprej v reko Pako. Onesnažena voda se je dosedaj prek črpalk pepelne brozge zbirala v usedalnikih in nato delno zbistrena odtekala v Velenjsko jezero. Pri polnem obratovanju termoelektrarne je steklo v jezero 33 m³ umazane vode na dan, v enem letu pa tudi do 10 milijonov m³ s hidriranim apnom, kalcijevim sulfatom in drugimi snovmi onesnažene vode.

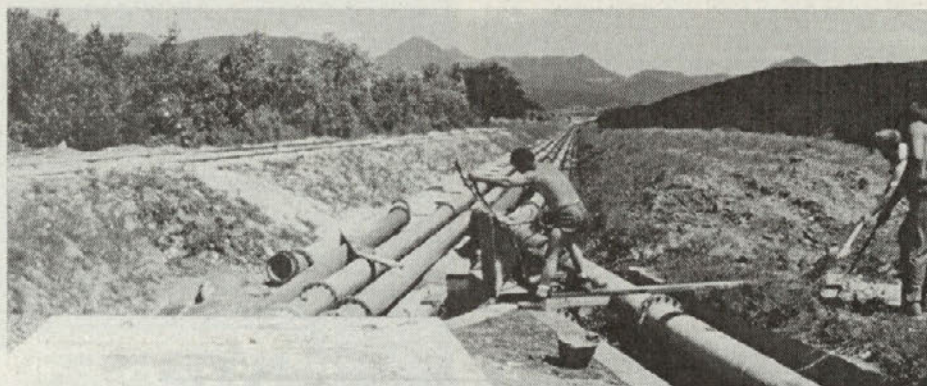
Kvaliteta te vode ni v skladu s strokovnim navodilom o tem, katere snovi štejejo za nevarne in škodljive ter o temperaturi vode (Url/SI 18/85). Avgusta 1987 pa je poleg tega republiški sanitarni inšpektorat izdal odločbo, s katero je v točki 7 zavezal TEŠ, da mora znižati alkalnost tehnološke odpadne vode, ki se zliva v Velenjsko jezero, na zakonsko vrednost pH 6-9.

Na podlagi vsega tega smo se odločili za izdelavo projekta zaprtega krogotoka transportne vode. Ta voda ne bo šla več iz sedanjih usedalnikov v jezero, temveč jo bomo odvedli v bazen (usedalnik), kjer se bo zbistрила in se nato fizikalno očiščena zliła v zbiralnik s prostornino 15.000 m³. Zgrajena bosta dva bazena usedalnika, uporabljali pa ju bomo izmenično, kajti po določenem času bo enega treba očistiti usedlin. Bazena imata prostornino vsak po 7.500 m³, zgrajena pa sta na terenu, ki je pod vplivom rudarjenja in ju bo zato vmes treba sanirati.

Iz zbiralnika vode, ki bo hkrati tudi 12-urna tehnološka rezerva vode za odpepeljevanje, bomo vodo s pomočjo dveh črpalk po dveh cevovodih premera Ø 350 mm prečrpali v TE Šoštanj, kjer jo bomo ponovno uporabili za transport pepela. S tem bo voda ves čas resnično potovala po zaprtem krogotoku.

V Velenjskem jezeru se bo zaradi tega gotovo pojavil problem pretočnosti. Jezero je umetno, s pritoki pa dobi komaj polovico svojega volumna na leto, moralo pa bi ga vsaj za dva. Tako bi lahko jezero v nekaj letih umrlo, saj je sedaj glede na vreme in obratovanje TEŠ v njem pH od 10,5-12. V občini Velenje pa smo sprejeli program sanacije voda in v njem so s projektom "rudarske ugreznine in ojezeritve v Saleški

dolini ter varstvo okolja", ki so ga pripravili v ERICu, določene tudi osnove za okoljevarstveni režim jezer in pojezerja. Izdelava projekta zaprtega krogotoka transportne vode je bila zelo zapletena. Osnova zanjo je bilo sprejetje odloka o "ureditvenem načrtu odlagališča pepela, žlindre in produktov odžveplevanja v TEŠ" v občinski skupščini leta 1993. S tem odlokom je bil postavljen temelj za pridobivanje lokacijskih dovoljenj in gradbenih dovoljenj za podprojekte v okviru rekonstrukcije odžveplevanja. S tem je bila formalno omogočena med drugimi projekti tudi

Cevovodi tečejo od TE Šoštanj mimo deponije premoga do zbiralnikov pri klasirnici.

izgranja zaprtega krogotoka transportne vode.

Investitor Termoelektrarna Šoštanj je že pred sprejetjem pristopil k izdelavi investicijske in tehnične dokumentacije za ta projekt, tako da so bili do začetka septembra 1993 dokončani projekti za gradbeno dovoljenje in izvedbo ter tudi sprejet investicijski program, s čemer so bili zagotovljeni vsi pogoji za začetek izgradnje.

Na razpis za gradbena dela in opremo se je prijavilo več izvajalcev in dobaviteljev in jih je bilo zaradi konkurenčnosti in obsega del tudi več izbranih. Za izgradnjo bazenov, usedalnikov in zbiralnika je bil izbran PUV Celje, za izgradnjo trafo postaje in črpalnišča Gradis Celje, za izgradnjo trase transportnih cevovodov pa Hidrogea iz Maribora.

Objekt bazenov se nahaja delno na vplivnem področju premogovnika, kar ni najbolj ugodno, toda drugega prostora praktično ni. Glavna težava pri pripravi terena za gradnjo bazenov je bila v njegovi

geološki sestavi. Objekt je namreč postavljen na bivše sotočje Lepene in Pake, ki je bilo po regulaciji Pake zasuto z različnimi materiali. Te smo odstranili in nasuli nove, s katerimi smo dosegli ustrezno nosilnost. V ta namen je okoli 40 cm zgornje plasti nasute z gramozom.

Odločili smo se, da bazenov ne izkopljemo, temveč jih zgradimo z nasipi iz gline. Ker v bližini ustrezne gline ni bilo, smo jo pomešali s peskom in meljem, ustrezno tesnost pa dosegli s folijo. Pri vgrajevanju te gline je bila po projektu predvidena vlažnost 17,5%, lansko jesen, ki je bila zelo vlažna, pa je bila vlaga od 21 do 25-odstotna, kar je onemogočalo izgradnjo nasipov. Tudi v zimskih mesecih je bila vlažnost gline še prevelika in v februarju letos je tehnična ekipa, ki vodi izgradnjo objekta, našla rešitev za znižanje vlage z uporabo suhega EF pepela iz TEŠ. Predlog so preverili strokovnjaki mariborske fakultete za gradbeništvo in ga ocenili za sprejemljivega.

Za izgradnjo bazenov je bilo treba

vzporedno zgraditi servisno cesto z obračališčem, zajetje transportne vode na odlagališču, dovodni nasip in pripraviti teren za izgradnjo bazenov in črpalnišča. Na krajše ali daljše razdalje je bilo treba transportirati 40.000 m³ materiala. V bazenih bo vgrajeno okoli 50.000 m³ "gline", ki smo jo prepeljali iz Ležnja. Črpalnišče, trafo postaja in transportni cevovodi so bili v večjem delu zgrajeni do konca leta 1993. Ob normalnem poteku del in ugodnih vremenskih pogojih bodo dela na objektih in napravah končana do konca junija in bo objekt začel poskusno obratovati.

Projekt je bil zelo zahteven. Za traso cevovoda je bilo treba pridobiti ustrežna soglasja in dovoljenja, kajti ti prečkajo vse komunalne vode, telefon, ceste, regionalno cesto, železnico. Zato se ob koncu del zahvaljujejo za vso pomoč in razumevanje vodstvom in tehničnim službam RLV in TE Šoštanj.

MED ŠTUDIJEM

EKSKURZIJA ŠTUDENTOV RUDARSTVA V NEMČIJO

Vsekakor je 3. julij priložnost, ob kateri se "knapi" poveselimo in tudi pogovorimo o preteklem delu in načrtih za prihodnost. Mislim pa, da je v Rudarju premalo napisanega o delu in aktivnostih na Fakulteti za montanistiko, v odseku za rudarstvo, kjer se v izpitnem letnem času potí največ študentov Rudnika lignita Velenje. Odločil sem se zapolniti to vrzel s poročilom o večdnevni ekskurziji v Nemčijo, ki smo se je udeležili študentje 4. letnika rudarstva. Poleg tega, da smo se imeli lepo ob vrčkih pristne bavarske hmeljevo-ječmenove kapljice, ki jo Bavarci visoko cenijo (tudi v markah), smo si pridobili še izkušnje in spoznanja strokovne narave.

Glavna točka ogleda je bila kontinentalna ultra globoka vrtina - KTB (Kontinentales Tiefbohrprogramm der Bundesrepublik Deutschland) v bližini mesteca Windischenbach, oddaljenega le 30 km od češke meje. KTB je del internacionalnega programa za raziskavo litosfere in jo lahko imamo za uspešno simbiozo osnovnih georaziskav in razvoja tehnologije globokega vrtnanja ter merilne tehnike v vrtini. Program je v celoti financiralo nemško zvezno ministrstvo za razvoj in tehnologijo s 528. milijoni DEM. Vodstvo projekta je locirano v geološkem zavodu Spodnje Saške v Hannoveru in zaposluje 60 ljudi. Znanstveno koordiniranje je pod vodstvom Deutche Forschungsgemeinschafta, ki je ustanovitelj prioritnega programa t.i. KTB. Pri tem programu sodeluje prek 350 znanstvenikov iz 12 držav in še 140 individualnih raziskovalcev. Naj poudarim, da je KTB trenutno najgloblja vrtana vrtina na svetu.

Ob kombinaciji daljinskih raziskovalnih metod na površini z različnimi meritvami in jedrovanjem v globokih vrtinah se pri proučevanju litosfere odpirajo nove možnosti. V velikih globinah vladajo ekstremne razmere, kar je dodatno velik izziv za znanost in tehnologijo. Raziskave v dnu oceanov in morij ter na kontinentih potekajo z globokim vrtnanjem že več kot 20 let. Največje dosežene globine vrtnanja na dnu oceanov so okoli 2 km, na kontinentih pa nekaj čez 13 km (polotok Kola). To so veliki projekti, ki so vključeni v mednarodni program za litosfero. Njihov glavni namen so raziskave geološke sestave, strukture in procesov v globljih predelih Zemljine skorje, obenem pa registrirajo tudi prisotnost morebitnih mineralnih surovin.

V Zemljini skorji leže vse energetske in večina mineralnih surovin. V njej pa so tudi največje zaloge vode, ki so količinsko takoj za tistimi v oceanih. Vse te dobrine niso povsod prisotne v ekonomsko izkoristljivih količinah, zato je treba njihove večje koncentracije šele poiskati. Še do 19. stoletja je bil človek sposoben vse to najti na površini ali le plitvo pod njo, saj so bile potrebe majhne. Od 19. stoletja pa je začela

Konitentalna ultra globoka vrtina

poraba hitro naraščati in nekdanje metode niso več zadoščale. Zato so pritegnili vse znanosti, ki bi lahko pomagale pri raziskavah. Najprej so bile uporabljene razne geološke metode od kartiranja do strukturnih analiz, petrologije, geokemije in končno geofizike. Vendar iz velikih globin vse te znanosti le niso mogle posredovati zadovoljivih rezultatov. Celotna geofizika, ki je sicer edina sposobna dati natančne podatke še globoko pod površino, ne more več enolično interpretirati informacij iz zelo velikih globin. Zato je treba prostor, kjer potekajo raziskave, pomakniti globlje pod površino. To je možno le v globokih rudnikih ali v vrtinah. Drugi način je cenejši in seže bistveno globlje.

RAZISKAVA OCEANSKE SKORJE

Od druge polovice 18. stoletja, torej v zadnjih 200 letih, se je nabrala ogromna

količina najrazličnejših podatkov o Zemlji. Kljub temu še v petdesetih letih našega stoletja ni bilo možno zadovoljivo razložiti razvoja Zemljine skorje. Še posebno pri globalnih in velikih regionalnih raziskavah je bilo veliko nejasnosti. Pojavljale so se številne različne hipoteze in teorije, ki so si celo nasprotovale. Razen tega dotodanja metodologija raziskav ni mogla več slediti razvoju in zahtevam praktičnih dejavnosti in znanosti, ki so bile povezane z Zemljo. Po letu 1950 pa se je ena najbolj agresivnih industrij našega časa, naftna industrija, začela seliti na velika perspektivna področja Zemlje - na morja. Pri njenem prodiranju ji je največ pomagala geofizika. Z vodo pokriti deli Zemlje so bili geološko v glavnem neznani, zato so uporabljali vrtnice v dnu morij tako za ugotavljanje geološke sestave dna kot za testiranje interpretacije geofizikalnih meritev. V tem času so se pojavile teorije razmikanja oceanskega dna, premikanja kontinentov, posebej pa teorije o tektoniki plošč. Vse te teorije so precej spremenile dotodanje geološko miselnost, pojasnile so mnogo neznank, odprli pa so se tudi novi problemi.

To je bil zadosten razlog, da se je od leta 1968 dalje pričelo sistematično raziskovalno vrtnanje v dna morij in oceanov, ki je sprva predstavljalo še nekakšno stransko vejo oceanografije. Najbolj znana sta projekta DSPD (Deep Sea Drilling Project) z ladjo Glomar Challenger in ODP (Ocean Drilling Program) z ladjo Joides Resolution. Te raziskave stopajo letos že v 23. leto uspešnega delovanja. V tem času je bilo izvrtanih okoli 1700 vrtin, iz katerih so pridobili prek 180 km jeder.

Oceanska skorja je sestavljena mnogo enostavneje kot kontinentalna. Nikjer na Zemlji ni starejša od 250 milijonov let. Razmere za vrtnanje so na morju bistveno težje kot na kopnem. Razen nestabilne platforme so v podlagi prej dosežene visoke temperature, ki ovirajo tako vrtnanje kot meritve v vrtinah. Vrtnanje v oceansko dno, ki ga ne pokrivajo mladi sedimenti za enkrat še ni možno in primerno metodo šele študirajo.

Najtejmo samo nekaj novih dognanj, ki so rezultat raziskav DSDP in ODP. Potrjena je bila teorija tektonike plošč, razmikanje oceanskega dna, premikanja kontinentov

MED ŠTUDIJEM

in vertikalna gibanja Zemljine skorje, ugotovili so starost morskih in oceanskih bazenov, paleoklimatske razmere v Sredozemlju, razvili paleoceanografijo, izpopolnili spoznanja o biostratigrafiji, našli rude težkih kovin, ugotovili starost polednitve Antarktike in prispevali k pojasnitvi dolgoročnih sprememb v atmosferi, oceanih, biosferi in magnetnem polju.

Geološke procese v skorji in v vrhnjem delu litosfere povzročata aktivna konvekcija v plašču, ki se prenaša na litosfero. Raziskava litosfere se je udeležila z lifosferskim programom ILP (International Lithosphere Program). Projekti ILP so tehnično in znanstveno zelo zahtevni. Po svojih ciljih, nalogah in stroških pa se približujejo projektu "visoke znanosti", kot so jedrski pospeševalniki, radioastronomija, sateliti in vesoljske raziskave. Zemljine znanosti so omejene po svojem obsegu na Zemljino oblo s polmerom 6370 km. Neposredno je človek prodril vanjo komaj 3 km, posredno s svojimi instrumenti, ki so v dotiku s kameninami, nekaj čez 10 km, z merilnimi metodami, ki preučujejo spremembe fizikalnih polj in lastnosti na daljavo, pa do sredine Zemlje. Vendar njihova ločljivost in zanesljivost z globino hitro pada.

RAZISKAVE KONTINENTALNE SKORJE

Raziskave Zemljine skorje potekajo z znanstvenim vrtnanjem v različnih globinah. "Znanstveno vrtnanje" imenujemo novo orodje za razumevanje geologije Zemljine skorje, ki v bistvu predstavlja tesno povezavo geofizikalnih in geokemičnih raziskovalnih metod skupaj z ustreznim priručno vrtno tehnologijo. Cilji znanstvenega kontinentalnega vrtnanja so raziskave strukture, fizikalnih lastnosti, stanj in procesov, ki so v zvezi s transportom snovi in energije v majhnem in velikem merilu. Raziskave skorje glede na namen obravnavamo v treh skupinah:

preiskava aktivnih procesov v skorji od nekaj sto do 5.000 m globoko (geotermija, vulkanizem, nastanek epitermalnih nahajališč),

študij fundamentalnih geofizikalnih in geokemičnih gradientnih profilov in preverjanje geofizikalnih struktur v globoki skorji z vrtnami prek 10 km.

Današnja tehnika vrtnanja in merilna oprema v vrtnah sta sposobni na kontinentih prodrati do okoli 10 km, vendar so to že skrajne meje. Največja ovira so visoke temperature ter kemične reakcije pri ekstremnih pogojih. Temperature znašajo v globini 10 km povprečno že okoli 300°C. Merilni deli instrumentov, posebno elektronska oprema preneso le 150-200°C, potem pa je treba uporabiti komplicirane hladilne postopke ali vložiti v razvoj visoko temperaturnih elek-

tronskih delov tudi do 100-krat več sredstev kot sicer. Vendar so temperature s cirkulacijo izplake znižali v vrtni KTB na 10 km skoraj za 100°C. Problem je tudi nosilni kabel za merilno opremo (karotažne sonde). Skrajna meja znaša pri današnjih materialih za karotažne kable okoli 15 km.

NEMŠKI PROGRAM KONTINENTALNEGA GLOBOKEGA VRTRANJA

Programa KTB in DEKORP (Deutsches Kontinentales Reflexionsseismisches Programm) sta prispevek Nemčije k raziskavam Zemljine skorje v srednji Evropi. To je projekt osnovnih raziskav fizikalnih in kemičnih razmer in procesov v globljih delih skorje. Njegov cilj je razumeti strukturno zgradbo, dinamiko in evolucijo intrakontinentalnih delov skorje. Z raziskavami DEKORP naj bi podali glavne geološke strukture v treh dimenzijah, vrtna KTB pa naj bi detajlno raziskala ozemlje lokacije glede na te osnovne zahteve:

- raziskati strukturo, sestavo, fizikalne lastnosti in termodinamično stanje reprezentativnih odsekov tega dela skorje,
- določiti naravo geofizikalnih struktur in njihove heterogenosti,
- preiskati globoko v skorji obstoječe napetostno polje in prehod kamenin iz trdnega v plastično stanje,
- interpretirati geokemične in geofizikalne gradientne indiskontinuitete glede na pogoje in procese v geološki preteklosti ter
- razvozlati zgradbo skorje in rekonstruirati geodinamični razvoj na širšem območju programa KTB.

Začetki kontinentalnega vrtnanja segajo v Nemčiji v leto 1977. Pobudnik je bila nemška raziskovalna skupnost, ki je še vedno udeležena. Najprej je bilo treba postaviti osnovno organizacijo teh raziskav. Utemeljiti in načrtovati je bilo treba glavne dejavnosti: vrtnanje, merjenje v vrtni, vzorčevanje in vrednotenje vzorcev ter geofizikalne raziskave na površini. Do leta 1986 so bile vse te priprave končane. Izmed 40. možnih lokacij so se na koncu odločili med dvema: Schwarzwald ali Oberpfalz. Prvotno načrtovana vrtna naj bi dosegla globino 14 km, pričakovane temperature so bile do 300°C, tlaki pa okoli 2 kbara. Zaradi višjih temperaturnih gradientov, ugotovljenih v pilotni vrtni okoli 200 m stran od glavne, naj bi bila meja 300°C dosežena že pri 10 km. Glede na to je globina glavne vrtnine zmanjšana na 10 km.

Strategija programa KTB je bila izvrtnati najprej 3 do 5 km globoko pilotno vrtno, v kateri se izvedejo vse meritve in popolno vzorčanje. Pilotno vrtno so med leti 1987 in 1990 izvrtnali do globine 4 km. V njej so preizkusili karotažne sonde in drugo opremo, izvedli podrobno interpretacijo ter-

skih in laboratorijskih meritev in se tako pripravili na izdelavo glavne vrtnine. Med obema vrtninama je terenski laboratorij, ki je opremljen za vse predvidene laboratorijske preiskave. V glavni vrtni do globine 4 km razen nekaj kontrolnih meritev drugih raziskav niso izvajali. Vrtna pa je zato ostala bolj vertikalna.

Pri vrtnanju vrtnice so uporabili novo tehnologijo. To je bila rotary garnitura, opremljena za hitro vrteče wire-line vrtnje na jedro z impregniranimi diamantnimi kronami. Premer vrtnice na dnu je bil 152 mm, kar je omogočalo izvedbo obširnega merilnega programa v nezacevljeni vrtni. Uporabljajo tudi novo izplako dehydriil-HT firme Henkel. To je mešanica 2% Na-Mg silikata z vodo. Ima visoko viskoznost v mirovanju, tako da pri prekinitvi pretoka izplake ne pride do posedanja izvrtanega materiala. Izplaka ima tudi dobre tiksotropne lastnosti ter visoko sposobnost iznašanja, ki dovoljuje celo on-line analizo plinov ter kvantitativno mineralno in kemično analizo vrtnih drobcev in vode.

Glavno vrtno vrtnajo z vrtno garnituro UTB-1, ki jo je prav za to vrtno zgradilo novo ustanovljeno podjetje treh največjih nemških proizvajalcev vrtno opreme DEUTAG (50%), DST (35%) in ITAG (15%). Vrtni stolp je visok 83 m, instalirana moč je 9,5 MW, pogon je električen in je zvočno izoliran. Novost je robot za manipuliranje vrtnega drogova (pipehandler).

Tega članka ne bi mogli objaviti, če ne bi imeli zagotovljenih sredstev od našega edinega sponzorja in štipenditorja Rudnika lignita Velenje, ki nam je kril vse stroške ekskurzije. Z lastnimi sredstvi se je vsekakor ne bi mogli udeležiti. Zato se podjetju v imenu štipendistov 4. letnika rudarstva in v svojem imenu iskreno zahvaljujem!

Peter Zapušek,

študent 4. letnika rudarstva

Glasilo Rudar izdaja Rudnik lignita Velenje - Ureja redakcijski odbor - Diana Janežič (odgovorna urednica), Ivo Avberšek-Hans (tehnično uredjanje), Božena Steiner, Aca Poles, mag. Boris Salobir - Naslov uredništva RLV, Partizanska 78, 63320 Velenje, telefon 853-312, intemo 18-15 - Naklada 4000 izvodov - Tiska Tiskama Bizjak Velenje.

Po mnenju Ministrstva za informiranje z dne 14. 2. 1992, št. 23/67-92, se glasilo Rudar šteje za izdelek iz tar. št. 3, ič. 13 Tarife prometne davka.

MED ŠTUDIJEM

SKOK ČEZ KOŽO V AVSTRIJI IN NA POLJSKEM

Bliža se praznik rudarjev in zopet bomo preverili novo generacijo mladih, dela in uka željnih dijakov iz stanovskih šol. Pri nas vsako leto radi proslavimo ta praznik, kako pa takšen dan doživljajo drugod, nam morda ni znano. Zato bi vam želel z besedo prikazati trenutke, ki sem jih doživel na Skoku čez kožo v Leobnu in Krakowu.

Na mednarodnem študentskem tednu v Avstriji sem srečal dobre prijatelje, ki so me povabili na njihov Skok čez kožo decembra 1992, na dan praznovanja svete Barbare. Do danes sem bil tam trikrat, tako da imam njihovega Gosser-ja že dovolj.

Študentje fakultete za Montanistiko iz Leobna so organizirani nekoliko drugače kot pri nas, kjer nas je bistveno manj in včasih zvezo eden za drugega prej, kot pa on sam. Združujejo se glede na politično prepričanje v različnih študentskih klubih.

Utrinek z akademskega plesa

Njihove rudarske uniforme se razlikujejo od klasične do popolnoma vojaške oblike, z obvezno sabljo zraven, ki kaže pripadnost skrajno nacionalističnim skupinam. Sablje so tudi del prepovedane igre, ki se imenuje menzura in jo bom opisal kasneje.

Tako urejeni in napihnjeni (eni od piva, drugi od samovšečnosti in tretji normalno napihnjeni) študentje smo se zbrali pred vhodom v veliko dvorano za hokej, poleti pa se tam odvija sejem in prodaja živine. Dvorano so pred tem temeljito očistili in prezračili, še posebno za nekatere udeležence, ki so ob obilni moški prisotnosti na lastno odgovornost razkazovale svoje dolge noge in še kratka krila.

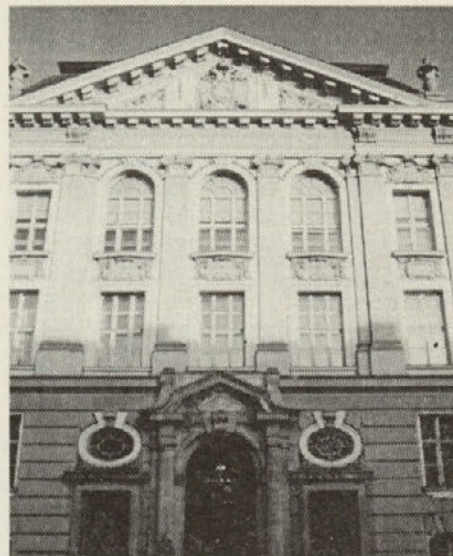
Ko smo šli v dvorano, sem zagledal množico ljudi, ki je sedela na tribunah podobnim tistim iz angleškega parlamenta.

Mene so posadili k študentom iz Ostrawe, s katerimi imajo Avstrijci že dolgo navezane stike. Moram priznati, da sem bil že žejen in spil prvi pir "skoraj" na dušek ter požel odobravanje bližnjih: "O ta pa zna!". Prireditev se je pričela z otvoritvenimi govori predstavnika študentov, fakultete, univerze in ... že je bil čas za naslednje pivo. Nakar smo eno zapeli in na oder je prišel policijski mojster, ki nam je predlagal zmerno pitje in mirno vračanje domov. Za tem je prišel še župan Leobna, povedal nekaj bistrih in kmalu končal, saj je težko stal, ko je sebe razbremenjeval in nam nakladal.

Nato je sledila komanda: "5 minut premora za pitje in toaleta". In smo šli. Izmenjalo se je še nekaj govornikov (gostje iz drugih univerz in gospodarstva), nekajkrat smo zapeli, "šibali drunken und toiletten" in uvodni del se je končal. Za tem se je začel sam Skok čez kožo.

Vsako leto skoči 250 - 300 študentov Montanistike, ob tem pa morajo povedati svoje generalije, odgovoriti na eventualna vprašanja, izpiti vrček piva, skočiti čez kožo in sprejeti čestitke botra. Na začetku je še zanimivo potem pa vedno manj, saj se stvari ponavljajo. Takrat sem se zaklepetal z bližnjimi, naredil kakšno ekskurzijo do toilete in se vrnil z novim hladnim pirom. Vmes sem še slišal kakšen slovenski glas skakača, ki me je pogrel od ponosa, da sem od veselja nazdravil. Bolj ko je šlo h kraju, bolj se je dvigovala temperatura. Študentje iz različnih klubov so nazdravljali drugim klubom, ob tem pa ostrili tempo in dvigovali temperaturo. Kot bi gledal dramatičen zaključek košarkarske tekme. Temperatura je dosegla vrelišče in razvneli so se ekstremisti iz nacionalističnih klubov, ki so vzklicali nacistične parole. Takrat sem bil rajši tiho in se čudil. Prijatelj me je na to že prej opozoril saj je prejšnje leto prišlo do pretepa med njimi in levo usmerjenimi klubi. Jaz pa sem si mislil, da me bo naslednji dan tudi bolela glava, vendar bo njih z buškami dvakrat bolj. Ni prišlo do pretepa, vendar me je zanimalo zakaj ima veliko študentov porezane obraze.

Takrat sem spoznal, da nekateri sablje tudi uporabljajo. Gredo se namreč izredno nevarno moško igro še iz časov, ko je bil rudarski poklic plemiško obarvan in so pri-

Univerza v Leobnu

hajali rudarski strokovnjaki iz posvečenih aristokratskih krogov. Ta igra je danes prepovedana, vendar jo naskrivaj še vedno igrajo. Dva študenta iz različnih klubov se sabljata do krvi pri tem pa veljajo samo zamahi proti glavi. V primeru, da eden poreže drugega, mu mora ta odvrniti: "hvala lepa, gospod". Po srditi borbi pridejo na pomoč študentje medicine, ki te rane na obrazu čim grše zašijejo, da se bo ožiljek dobro videl. Takšen borec si s tem pridobi avtoriteto v družbi in simpatije pri nežnejšem spolu. Na nekaterih starejših profesorjih se še vedno poznajo sabljaške rane iz burne mladosti.

Zadnji skakalec je medtem že davno skočil, mi pa smo naprej nazdravljali, peli in kričali, dokler nas niso spodili ven. Močno majavi smo v mrazu urno odkorakali do študentskih klubov, kjer smo iskali še zadnje proste prostorčke v našem napihnjenem želodcu. Sem se vprašal, zakaj moram vedno zadnji domov ali nimam dovolj? Proti koncu je vedno lepše in tudi stara slovenska navada, da ne smemo lomiti družbe, se dobro vključuje v Avstrijsko nočno kulturo.

Drugi dan ne vem kako je bilo, le carinika se spomnim, ko mi ni verjel, da nimam nič prijavit. Sem mu odvrnil, da me trenutno od Milke in praška bolj zanima goveja juha. In kako je bilo na Poljskem?

Novembra 1991 sem se kot predstavnik Montanistike iz Ljubljane udeležil evropskega kongresa študentov montanističnih strok, ki se imenuje s kratico IFMMS (International Federation of Mining, Metallurgy and Geology Students) v Krakowu.

Kongres je potekal kot vsak drug študentski kongres, ki se ukvarja z izmenjavami strokovnih praks, sodelovanjem fakultetami, delovnimi programi, pridobivanjem novih članov (tudi čez lužo). Po končanem kon-

MED ŠTUDIJEM

OBISK Z ELEKTROTEHNIČNE
FAKULTETE V MARIBORU

gresu so nas kot goste povabili še na ekskurzije v rudnike v Katovicah in ogled rudnika soli, kjer so pripravili Skok čez kožo na klasičen način v atraktivnem okolju. Rudnik soli so ohranili kot muzej, leži 100 m pod zemljo in je povezan s površino z izvažalno napravo s kletko. Muzej je izredno lep, posamezni predeli so pripravljene na avtentični način in daje občutek, da rudnik še vedno živi in dela.

Ko smo si ogledali muzej, smo odšli v veliko dvorano, kjer organizirajo razne prireditve od praznovanja novega leta do gasilskih vesellic. Ravno tako lahko odigraš kakšen nogomet ali tenis pod površino.

Nadaljevali smo po hodniku v prostor z garderobami, kjer so nam dali pesmarice, dve rudarski hostesi pa sta delili prazne vrče za pivo. Ko smo prišli naprej do manjše dvorane, sem opazil oder z omizjem za častno tablico, pred njim pa dolgo mizo s stoli za 200 ljudi. Nisem si mogel predstavljati, da bomo imeli prireditev kar pod zemljo. V črni barvi številnih uniform, smo povabljeni študentje sijali v raznih barvah kavbojk in obrabljenih srajc še iz prejšnjega večera in vedeli smo, da bo zopet pestro.

Program se je začel in pili so pivo (tisti na odru). Dokler je trajal program nam niso dali nič. Nervoza je rasla, na odru so nazdravljali mi pa smo suhih ust poiskovali kaj zapeti. En Anglež se je spraševal po obujeni diskriminaciji, razumljivo, bil je črnc.

Končno je prišel konec programa in v dvorano je vstopilo dvajset študentov z vedri v rokah in ko ga je prvi dvignil in nagnil nad mizo, so se vrči zabliskali od penaste tekočine, ki se je izlila vanj. Eden je bil premalo za začetek, kot bi prišli iz Sahare. Tako se je pričel pestrejši program z igrami, petjem, konzumiranjem, polivanjem ... Sem izgledal dovolj aktiven, da so me izbrali za tekmovalje o pitju piva iz "kahle". Bilo nas je šest, zmagal pa je Nizozemec z bistveno manj fizičnega volumna kot jaz, ki sem bil drugi.

Rajanje je hitro minilo in s polnimi vrči piva smo se stlačili v kletko ter pojoče dvignili na površino, kjer je bila že temna noč in preklemansko tiho, da so se naše glasilke čule v bližnjem naselju. Vsake toliko časa sem opazil blisk nočne lučke iz spalnic in nato jezen izklop luči (se je skoraj opazilo). Teh lučk je bilo veliko in ponekod sem videl dvojne ... Tako sem spoznal, da tudi drugod znajo praznovati pristop mladih v knapovski stan, vsak na svoj poseben način, vključno z železnim programom na samem skoku. Tudi pri nas se lahko pohvalimo z dolgo tradicijo in posebnostmi, zato želim tudi letošnji generaciji dober skok, da se ga bodo še dolgo spominjali. SREČNO!

DREMEL Aleš

V juniju so velenjski premogovnik obiskali profesorji in asistenti s Fakultete za elektrotehniko v Mariboru. Obisk je bil del sodelovanja, sklenjenega s pogodbo med RLV in fakultetnim laboratorijem za informatiko v energetiki - ERI. Pogodba definira razvojno tehnično sodelovanje pri projektu vodenja, zaščite in avtomatizacije elektroenergetskih sistemov. V sodelovanju s fakulteto sedaj elektrostrojni sektor našega podjetja rešuje nalogo "problematika kratkostične zaščite na 1000 V mreži". Ob tem skušajo rešiti vprašanje, kako ob upoštevanju specifičnosti rudarske elektro opreme, ki jo pogojuje način eksploatacije premoga, doseči ekonomsko in tehnično čim bolj zanesljive rešitve.

Zato so se gostje iz Maribora želeli seznaniti tudi s tehnologijo pridobivanja premoga. Na začetku obiska so gostom velenjski premogovnik predstavili dr. Franc Žerdin, mag. Milan Medved in inž. Brane Fošner. Ogled jamskih delovišč pa sta strokovno vodila Ivo Pogorelčnik in Brane Fošner.

Gostje so si ogledali jamo Pesje. Posebej jih je zanimal odkop na k.+40 D, kjer se celotna odkopna mehanizacija napaja iz t.i. energetskega vlaka. Poleg tega so si ogledali še pripravsko delovišče, razdelilno postajo na k.+39 in naprave informacijskega sistema.

Gostje so bili prijetno presenečeni nad tem, kar so videli. Nekateri še zdaleč niso pričak-

ovali, da je proces pridobivanja premoga v velenjskem premogovniku na tako visokem tehnološkem nivoju. Na svoj način so priznali zasluge rudarskih, strojnih in elektro strokovnjakov, saj se te v RLV dovolj nazorno zrcalijo v produktivnosti in humanizaciji sicer še vedno težkega dela. Njihove prejšnje predstave o tem so se spremenile. Pred ogledom jame so si namreč predstavljali pridobivanje premoga v Velenju na dosti nižji tehnološki ravni.

Ogled zunanjih objektov je zajemal razdelilno transformatorsko postajo, izvažalni stroj, informacijski center in elektro remontno delavnico. Obisk so sklenili s pogovori o možnostih nadaljnega sodelovanja.

Peter Pustatičnik

ZAHVALA

Ob smrti našega
dragega

Avgusta
Korena

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti in nam izrekli sožalje.

Žena Majda, sin Rolando, hči Melita

V SPOMIN

Objel je tebe večni mir, ne veš več
za bolečine. V meni pustil za vedno
si svoj lik.

1. julija 1994 bodo minila štiri leta,
odkar nas je zapustil

Zdravko Oblak,

dipl. inž. rudarstva.

žena Nada, sin Dušan, hči Vesna

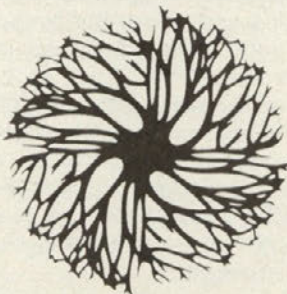
V SPOMIN

10. junija je
minilo šest mesecev
od smrti našega

Dragana
Maksimovića.

Vsako nedeljo ga obiskujemo na
njegovem grobu in hvala vsem, ki
vas tam srečujemo.

žalujoči brat Milan z družino in
Draganova žena z otroci

OB PRAZNIKU

RUDAR

Rudar, rudar
prav vsak je ta rudar.
Kdor čelado nosi
ve se pa je rudar.
Pod zemljo rije,
črn je kakor krt,
nam daje nekaj,
kar nam ogreje srce.

OŠ Šmartno
Dejan Hriberšek, 6. razred

MOJ OČE JE RUDAR

Moj oče dela v rudniku. Opravlja zelo težko delo. Dela na odkopu premoga. Hodi vsak dan v službo. Dela v treh izmenah. Na čelu odkopavajo premog. Premog spravljajo na transporter. Ta vleče premog na trak. Trak pelje premog ven, na deponijo premoga za potrebe elektrarne v Šoštanj.

OŠ Šmartno
Mirela Bečić, 4. razred

KAVČNIKOVA HIŠA

Prejšnji teden smo šli v šolo v naravi na Sleme. Zelo smo se veselili tega tedna. Končno je prišel tisti dan, ko smo odšli. V šoli v naravi smo imeli določen urnik. V sredo zjutraj smo se odpravili na pohod v bližnjo okolico. Videli smo kraj, kjer je bil ustreljen Karel Destovnik-Kajuh. Nato smo odšli na Kavčnikovo domačijo. Tam smo si ogledali notranjost hiše. Videli smo staro ognjišče, kjer so kuhali. Imeli so lesene žlice, sklede, staro pohištvo. Všeč so mi bile petrolejke, s katerimi so si svetili. Zunaj so imeli stranišče "na štrbunk". Pred hišo so imeli krave in prašiče. Hiša je imela zelo majhna okna. Stara je že 400 let.

Hišo sem si z zanimanjem ogledala in jo občudovala. Nazaj smo šli po isti poti proti Slemenu.

OŠ Šmartno
Andreja Seklič, 5. razred

VAGON BONBON

Pisan vagon se je pokvaril on dan.
Nesrečnež zdaj skače kot kakšen žabon.
Pisan vagon z imenom Bonbon
želi si postati balon.

Gašper Žemva, 2.b
OŠ Gustav Šilih

RUDAR

Moj ati je rudar. V jamo se spušča z dvigalom. Dvigalo se spusti zelo globoko. Od tam se pelje na svoje delovno mesto z vlakom devet minut. Premog režejo stroji. Spravijo ga na tekoče trakove. Delajo vedno pod zemljo. Moj ati pride domov utrujen. Z delom rudarja je zadovoljen, čeprav je težko. Naša družina živi od atovega dela. Zelo smo v skrbeh, da se mu ne bi kaj zgodilo. Radi ga imamo, on pa ima rad svoje delo.

OŠ Šmartno
Muhida Kadrič, 6. razred

OBISK NA RUDNIKU

Obiskali smo rudnik
lignita v Velenju.

Rudaru mam je pokazal
kopalnico, jame, dlačični
ce, delavnice in stroje.

Rudarji delajo v jami.

Delo je naporno.

Gal Jajko

MOJ OČE JE RUDAR

Moj oče dela v rudniku 12 let. Dela v jami na novem "šahtu". Vsak dan se pelje z avtobusov v službo in iz nje. Dela v treh izmenah. Moj oče dela v jami Pesje. Opravlja zelo težko delo. Dela na čelu, kjer se koplje premog. Moj oče v jami dela še razna dela. Včasih vrta premog, "rauba" podporje in tudi občasno obnavlja jamske prostore.

V jami je zelo nevarno delati, ker vsak čas preti nevarnost izbruha vode, eksplozije plina, požara in drugih nesreč. Vsak dan, ko pride moj oče iz jame umazan, se skopa. Vsak dan nese s seboj v jamo malico, čaj ali vodo za žejo. Moj oče pride z dela utrujen. Moj oče je zelo pridn delavec.

OŠ Šmartno
Goran Namlič, 4.r

MAMA MI JE POVEDALA

Mama je bila v rudniku. Ko je stopila v dvigalo in se peljala navzdol, jo je bilo tako strah, da je kot druge ženske zavriskala. Šla je do čela, tja, kjer se koplje premog. Videla je, kako trdo na čelu delajo rudarji. Bili so tako umazani, da so se jim videli samo zobje. Moja mama je rekla, da nikoli ne bi delala v rudniku. Mama pravi, da si tisti, ki delajo na čelu, res grenko zaslužijo denar.

Ko je prišla z dvigalom na vrh, je bila srečna. Ostali so ji v spominu pridni rudarji.

Gustav Šilih
Robi Lesnjak, 4.r

MOJ OČE JE RUDAR

Moj oče dela v rudniku. Po poklicu je kvalificirani rudar. Ima 40 let. Ime mu je Pašan. V rudniku dela 21 let. Dela v proizvodnji premoga, ki ga uporablja šoštanjaska elektrarna, da dobimo razsvetlavo v stanovanje. Vsak rudar ima zaščitna sredstva za svoje delo. To pa so obleka, čelada, svetilka, aparat, čevlji, golenice in rokavice. Vsak rudar mora vedeti, da ne sme nositi v jamo vžigalic, vžigalnikov in cigaret. Zelo je nevarno zaradi eksplozij metana. Aparat, ki ga nosi rudar, uporabljajo ob eksploziji. Aparat je namenjen za vse pline, vzdržljiv je 54 minut. Vsak rudar mora priti v službo spočit in mora biti zanesljiv na svojem delovnem mestu. Moj oče pride domov zelo utrujen. Povedal mi je, da je vsak rudar zelo odgovoren na svojem delovnem mestu.

Teško je biti rudar.

OŠ Šmartno
Sedina Hankič, 6. razred

SVEČA NA POKOPALIŠČU

Sem sveča Pika. Naredili so me v veliki tovarni. Tam so me zlili v okrašeno plastično posodo. Nato pa so v mene zapičili nekakšno vrstico in na posodo nataknil pokrov s šestimi luknjami ob strani. Bila sem gotova. Potem so me prodali. 1. novembra so me odnesli na pokopališče v Podkrajju. Tam so me prižgali in zraven mene položili ikebano. Počasi sem se manjšala.

Zelo rada sem opazovala ljudi, ki so se sprehajali mimo mene. Opazovala sem tudi dve punčki, ki sta na drugi strani prižgali svečo. Drugi dan je močno pihal veter in me je prevrnil na levo stran. Ko sem bila prazna, so me odvrgli v koš za smeti. Dva dni je trajalo, da je prišel tovarnjak in pobral smeti. Tako sem preživela vse dni, dokler nisem splesnila na smetišču.

OŠ Gustav Šilih
Tit Hudarin, 3.a

OB PRAZNIKU

LOKOMOTIVA

Slišim kako teče, vleče in sopiha.
Gledam in začutim, kako močan veter piha.
A glejte, kdo je to?
Stara lokomotiva nagajivo in veselo nosek viha.

Hitro, hitro po tirih se premika,
vsakega od nas kdaj zamika,
da bi se odpeljal z njo v širni svet in pika.

Ko dim vali se čez nebo,
se kmet sprašuje, kaj je to?
To lokomotiva je vesela,
saj je dolga in vesela.

Dejan Vrečič, 2. b
OŠ Gustav Šilih

Nejc Stropnik, 4. razred
OŠ Gustav Šilih

NA SANKANJU

Bili smo na Slemenu. Zjutraj je prišla tovarišica
in nas zbudila, da smo šli skupaj na zajtrk. Ko
smo se najedli, smo šli na sneg. Jaz sem se
sankala, drugi so se smučali. Z Brankico sva
se pogovarjali. Cesta je šla navzdol in sva obe
padli. Lepo se je bilo sankati. Ko smo prišli v
hišo, smo imeli kosilo. Po kosilu smo šli spet
na sneg. Bilo je lepo.

OŠ Šmartno
Saša Berlot, 5. b

DELAVČEVA PESEM O PREMOGU

Globočje in globočje dol v prepad...
Bojiš li voznje se pod zemljo čudne,
Ko peljal bi v vodnjak se, bratec moj?
Kaj, če utrga se železna vrv?
In vse to pade z viška zdaj tja dol,
Globoko več sto metrov... Ni to šala!
Otročje misli in otročji strah!
Kaj ne, tovariš? Kdor se rad boji,
Pod zemljo ta ne hodi kruha iskat...

Na dnu. Na vse strani gredo hodniki
Ko rovi krtovi. In delavci
Ko krti črni se razhajamo.
Temnejša in tesnejša pot čim bolj.
Soparno je in dihaš tukaj težko.
Vročina raste... Bližamo se peklu?
Da, pekel tu je nekaternikom;
Hudo se pokorijo v njem za greh,
Da hočejo živeti in pa jesti...

Brlijo lučke blede v zagati,
Ko večje po močvirju ti migljajo...
V polmraku pa se gnetejo možje
Do pasa nagi, mladi, žilavi,
In kopljejo in izkopavajo
In ga vzdigavajo iz temnih jam -
Zaklad podzemski, "črni diamant"...

Kdaj pač si zelenelo, drevje ti,
In kdaj cvetelo - kdo nam to pove?
In kdo bi vedel zdaj imena tebi?

A isto solnce, kakor naše dni,
To isto solnce grelo ti je debla,
In isto solnce ti poljubovalo
Košate glave, vrhe bujnorasle;
In isto solnce barvalo ti listje
In naše solnce barvalo ti sad...
A v senci tvoji hladni tiste dni
Počival ni še delavec od truda;
Ob deblu tvojem slonel ni pastir,
Da piskal bi na piščal tenko svojo;
Na klopi pod zelenoj strehjoj tvojoj
Sedelo ni zamišljeno še dekle
In pelo pesem o ljubezni mladi.
Pod teboj človek misli ni še misli
Velikih, mučnih svojih in globokih;
Uganke bitja večne ni rešaval.
A človek tudi ni moril človeka...

Pač mnog vihar drevil je preko tebe
Divjal ob tebi, lomil veje tvoje...
In vekov te pokopal je vihar!
Globoko v zemlji zdaj leže ti debla
Po grobih iskritih tisoč, tisoč let.
Okanemele, puste mumije,
Telesa brez življenja in krvi
Ko kralji slavni v piramidah starih...

In dalje krti rijejo pod zemljoj
In mečejo krtine velikanske
Iz globočine kvišku dan na dan.
Zamazana in črna so jim lica
In s čela znoj jim teče curkoma...
Zamolkel slišiš govor včasih vmes,
Tu vzdih, tam kletev, smeh in tu dovtip;

Oglaša se iz dalje dinamit...
A pesem glasna ne odmeva tod...
Svetilke blede svetijo pri delu -
Tam gori pa na vrhu sije solnce,
V svetlobe morju koplje se priroda,
In trava, žito zeleni in drevje;
In rože pisane cveto po vrlih.
In človek trudi, peha se za kruhom,
A peha se in trudi v žarkih solnčnih...
Naprej, naprej!... Utrujeni in lačni
Odhajajo iz jam premogarji,
Potrti ko jetniki, bledih lic...
Molče koraka truma jih po cesti,
Pomičejo ko senčne se prikazni.
In solnce samo njihovim očem,
Navajenim podzemskega mraku,
Presvetlo sije že in prebleščeče...

Kaj mar jim solnce in kaj mar jim dan!
Za kruhom svojim mora siromak -
Svetloba, vžitek, ah, to je za druge...
Le idite! Že čaka vas obed.
Pod njim se miza hišna ne šibi,
Ne bo predolgo se muditi treba...
Le idite krepčat se in počivat
Za novi, težki trud!...

Naprej, naprej!

In jama spet požira nove čete
Spočitih mož v prepad svoj nenasitni.
In ista pesem dan za dnevom...

Stojte!

Počasi, vi premogarji predrzni!
Pod zemljoj spava demon silen skrit.
Gorje, če ga z razgrajanjem vzbudite!
On gospodar bogastev je podzemskih
In on lastnik premoga samega.
Gorje, če se vzbudi! Osveti se,
Če vas zasači, roparje, tatove,
Ki prišli mu zaklade ste jemati!
Kako jih čuval veke je neštete,
On sam je vedel za-nje, nihče drug.
On sam jih gledal je, on sam zaklepal,
On sam s ponosom se jih veselil...
In zdaj priplazi človek se do njih,
Ta zvita stvar, prekanjena in zlobnal!
In z lakomnimi gleda jih očmi,
Z umazanimi grabi jih rokami
In vlačí jih na svetlo te zaklade!
Gorje, če se predrami skopi škral!
Užge vse pline svoje smrtonosne,
Ki hrani jih pripravljene za vas.
To bode blisk in grom, potres pod zemljoj!
In v pekel vam goreč prečara jamo
In v hipu vas pobije jezni duh...

In gor vas spravijo na vrh potem
Na solnce božje, na svetlobo živo
Mrličke, ki vas težko bo spoznati,
Vas, stokajoče v bolečinah smrtnih,
Umirajoče mučenike dela...
In kaj porečejo pač žene vaše?
In deca vaša kaj poreče takrat?

Anton Aškerc

PREMOGOVNIK VELENJE

ANTON SEHER - ZAPISOVALEC ZGODOVINE VELENJSKEGA PREMOGOVNIKA

Leta 1979 ste se upokojili in s tem uradno sklenili pestro, zanimivo in strokovno bogato delovno pot diplomiranega inženirja montanistike. Delovni pa ste ostali še naprej. S čim se zadnja leta največ ukvarjate?

Seher: "Vseh 15 let, odkar sem v pokoju, se praktično ukvarjam samo s preteklostjo. Še v času službovanja sem začel z iskanjem lastnih korenin, potem sem se pa posvetil zgodovini premogovnikov. Pri tem sem pa naletel tudi na zanimive jezikovne probleme in jih skušal rešiti.

Takoj po odhodu v pokoj sem se lotil iskanja podatkov za zgodovino premogovnika in kraja Senovo. Za Senovo zato, ker sem svoja mlada leta preživel na Senovem in sem na ta kraj še posebej navezan. Po šestletnem iskanju in zapisovanju sem za 190-letnico pridobivanja premoga na Senovem pripravil prvo knjigo - zgodovino premogovnika, ki je izšla ob stanovskem prazniku premogarjev 1986. leta. Splošni del zgodovine senovške doline, za katero sem že tudi zbral veliko podatkov, pa še čaka na zaključek iskanja in obdelavo.

Po izidu prve senovške knjige sem imel krajši predah, vendar mi ni bilo 'usojeno', da bom brez dela. Spomladi 1988. leta je vodstvo velenjskega premogovnika sklenilo, da se leta 1990 spomni 115-letnice svojega premogovnika in da za to priložnost pripravi novo, razširjeno izdajo zgodovine premogovnika. Ker sem pripravil že prvo, krajšo izdajo zgodovine premogovnika za leto 1975, je bilo pravzaprav prirodno, da sem se lotil tudi podrobnejše zgodovine. S tem delom se sedaj ukvarjam že polnih šest let."

Decembra letos naj bi izšel prvi del zgodovine o velenjskem premogovniku. To je obsežno in zahtevno delo. Zakaj ste se ga lotili, kaj vas je motiviralo?

Seher: "Teh zadnjih dvajset let, odkar sem začel z zbiranjem podatkov o različnih preteklih dogodkih, sem prišel do neprijetnega spoznanja, da je veliko dogodkov utonilo v pozabo, ker o njih niso ohranjeni ustrezni pisani dokumenti. Pri takem stanju je nekatere dogodke sedaj možno rešiti pred pozabo le še na osnovi pričevanj sodobnikov tistih dogodkov. Ker so taki viri na razpolago le omejen čas, jih je potrebno izkoristiti pravočasno.

Gornje ugotovitve, ki veljajo za našo splošno zgodovino, veljajo seveda tudi za naše premogovništvo, ki je v zadnjih 150.

letih dajalo kruh tisočem slovenskih delavcev. Rešiti pred pozabo dosežke slovenskih premogarjev in sedanjim rodovom vsaj približno predstaviti, s kakšnimi naporji in odrekani je doseženo sedanje stanje, to - mislim - je osnovni motiv, zaradi katerega sem se lotil raziskovanja in zapisovanja tudi zgodovine velenjskega premogovnika. Ob odhodu v pokoj so bile moje želje na tem področju še veliko večje. Želel sem namreč, da bi zapisal zgodovino vseh premogovnikov, pri katerih sem bil zaposlen. Torej tudi treh bosenskih: Kaknja, Miljevine in Mostarja. Ker pa je predvsem delo iskanja podatkov veliko bolj zamudno, kot sem predvideval, mi bo - na žalost - časa za vse te naloge zmanjkalo."

Kako in kje ste zbirali gradivo za knjigo? Kako je sploh ohranjeno zgodovinsko gradivo velenjskega premogovnika?

Seher: "Za obdobje stare avstro-ogrske države sem podatke moral iskati predvsem v avstrijskih arhivih. Na Dunaju, v Gradcu, Leobnu in Celovcu sem našel precej najstarejših ohranjenih dokumentov. Nekaj dokumentov iz teh časov je shranjenih tudi v Arhivu Slovenije v Ljubljani.

Za obdobje stare Jugoslavije je o velenjskem premogovniku ohranjenih manj dokumentov in virov kot iz časov Avstro-Ogrske. Tudi iz medvojnega obdobja je v Velenju ohranjenih le nekaj razvojnih načrtov. Za takšno stanje so kriva predvsem prva poveljna leta, v katerih so zavestno uničili veliko starih dokumentov.

V sedanjem arhivu velenjskega premogovnika je sicer ohranjene precej poveljne dokumentacije. Toda ker ni urejena, moraš imeti tudi veliko sreče, da iskani dokument najdeš. Še eno veliko hibo ima arhiv velenjskega premogovnika: gradivo je shranjeno na štirih različnih lokacijah, nekaj ga je še v gradu v Muzeju slovenskih premogovnikov, nekaj v Celju.

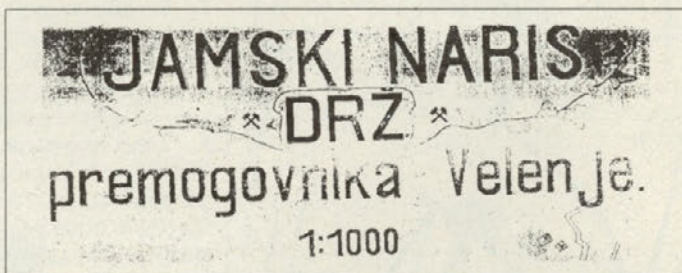
Veliko škode so arhivskemu gradivu povzročile tudi različne reorganizacije v podjetju. Zaradi neodgovorne odnosa ljudi do dokumentacije je ob teh reorganizacijah veliko vrednega arhivskega gradiva končalo na odpadlu!"

Kaj vse bomo v omenjeni knjigi lahko prebrali in katere ugotovitve v njej se vam zdijo posebno vredne omembe?

Seher: "Začetni del prve knjige se bo nanašal na splošne podatke o premogu in o njegovem poimenovanju v različnih jezikih. Pri tem na žalost ne bomo dobili odgovora na vprašanje, kako smo Slovenci prišli do naziva premog, ki ga vsi znani evropski jeziki označujejo kot neke vrste oglje.

V nadaljevanju se bo čitalec seznanil s postopki za pridobivanje pravice raziskovanja in izkoriščanja nahajališč rude ali premoga. Iz teh podatkov bo razvidno, da je prvo uradno dovoljenje za izkoriščanje premogovnega nahajališča v Šaleški dolini 18. decembra 1844. leta dobila Zagorska premogokopna družba. Ob koncu letošnjega leta se bomo tako spomnili 150-letnice legalnega pridobivanja premoga v dolini.

S prvim industrijskim pridobivanjem premoga v dolini je pa po letu 1885 začel Daniel pl. Lapp. Od takrat pa do danes so premog v dolini pridobivali le z jamskim kopom. Preden so začeli z odkopavanjem debelega sloja lignita, so morali nahajališče najprej odpreti, povezati s površino in v njem urediti predvsem zračenje, odvodnjavanje in prevoz. Kako so to izvedli in kako so potem odkopavali lignit, o tem bo govorilo obširno poglavje.

Obširno je tudi poglavje o predelavi lignita. Kot vemo, lignita v prvotni obliki ne uporabljamo samo za kurjenje. Že v začetnih letih so iz njega izdelovali brikete, pridobivali polkoks in druge destilacijske ostanke. Pred dobrimi 30. leti se je v dolini že začela gradnja EKK, v katerem bi iz lignita pridobivali predvsem daljinski plin. Kako in zakaj je ta poizkus propadel, o tem je v posebnem podpoglavju o predelavi lignita precej podatkov.

Vsi gornji poizkusi predelave lignita torej niso dali trajnih pozitivnih gospodarskih rezultatov. Uspešen je pa bil poizkus pridobivanja električne energije iz lignitove toplotne energije, saj je Lapp že leta 1905 ob jami postavil prvo toplotno elektrarno v dolini. Uporaba velenjskega lignita za pridobivanje elektrike se je posebno v povojnem obdobju povečala do te mere, da gre sedaj velika večina lignita v TE in TO. Tudi

PREMOGOVNIK VELENJE

toplovodno ogrevanje v dolini je ena vrsta predelave lignita.

Dolga desetletja je večina porabnikov velenjskega lignita ležala zunaj Šaleške doline, zato je bilo potrebno lignit do njih nekako pripeljati. Dolga desetletja je premogovnik dostavo lignita do porabnikov opravljal le s pomočjo železnice. Kako je do izgradnje železnice, ki je povezala premogovnik in dolino s svetom, prišlo, o tem govori zapis zadnjega poglavja prve knjige."

URADNI NAZIVI VELENJSKEGA PREMOGOVNIKA

1. Schallthaler Kohlenbergbau des Daniel von Lapp in Wöllan
1885 - 1901
2. Schallthaler Kohlenbergbau und Brikettfabrik in Wöllan
1901 - 1914
3. K.u.k. Bergbau Wöllan
1914 - 1918
4. Državni premogovnik Velenje
1919 - 1927
5. Državni rudnik Velenje
1927 - 1941
6. Braunkohlenbergwerk der EV-Süd in Wöllan
1941 - 1945
7. Premogovnik lignita Velenje
1945 - 1948
8. Rudnik lignita Velenje
1948 - 1994

Kako načrtujete knjigo in svoje delo naprej?

Seher: "Tudi za drugi del skupne zgodovine premogovnika že imam zaključena nekatera poglavja. Ta del se bo začel z obsežnim poglavjem o delavcih in gradnji mesta Velenje za te delavce. O delavcih govori tudi posebno poglavje o socialnem zavarovanju in poglavje o nevarnostih pri delu. V tem poglavju so navedeni tudi podatki o vseh 140. smrtno ponesrečenih delavcih od začetka delovanja premogovnika. Pri nadaljevanju dela za drugo knjigo zgodovine pridejo na vrsto še podatki o škodah, ki jih je prineslo dolini pridobivanje lignita, o delu pomožnih ali vzporednih dejavnosti pri premogovniku, o šolanju mladih delavcev in o premogarski godbi.

Tudi obdobju samoupravljanja bo posvečeno posebno poglavje. Dela bo torej še kar precej in bojim se, da se bo zavleklo predaleč. Neprijetno iskanje podatkov me namreč že začenja utrujati."

Diana Janežič

VELENJSKI RUDNIK JE PREMOGOVNIK

Nadaljevanje razprave Antona Seherja o "Nekaterih jezikovnih problemih s področja montanističnih dejavnosti".

Sporna nista samo izraza rudnik - premogovnik, ampak tudi izraza za delavce, ki pridobivajo rudo ali premog. Najprej bomo pogledali, kaj o tem pravi Slovar slovenskega knjižnega jezika (SSKJ).

"Premogar je delavec, ki razvaža, raznaša premog; delavec, ki oskrbuje parne kotle s premogom." Na zadnjem mestu je navedeno: "2. ekspresivno rudar v premogovniku".

Delavca za pridobivanje rude in premoga sta torej spet izenačena, kot da je tudi premog ruda! Za delavca, ki pridobiva rudo, slovar pravi: "Rudar je delavec, ki koplje premog, rudo". V nadaljevanju pa slovar navaja še trditev, da so beli rudarji delavci na naftnih poljih. Po tem bi se dalo sklepati, da med rude ne spada samo premog, ampak tudi nafta!

Taki definiciji se seveda v nobenem primeru ne moremo priključiti, saj imamo v slovenščini tri samostojne, med seboj neodvisne skupine izrazov:

ruda	premog	nafta
rudar	premogar	naftar
rudarstvo	premogarstvo	naftarstvo
rudnik	premogovnik	naftno polje

Medsebojno mešanje teh izrazov je nesmiselno. Izrazov, ki bi zedinjevali gornje tri skupine naših izrazov, kot jih imajo npr. Nemci v izrazih:

Berg-, Berge,
Bergmann,
Bergbau,
Bergwerk

mi na žalost nimamo. Nemci z izrazom Bergmann brez nadaljnega pravilno pokrijejo tako naš izraz rudar, kakor tudi premogar ali naftar. Vse to so namreč delavci, ki delajo v hribini. Zato bi bilo logično, da bi tudi mi za rudarje, premogarje in naftarje začeli uporabljati širši, skupni izraz hribinar. Tak skupni izraz za jamske delavce imajo tudi Čehi v izrazu hornik in Poljaki v izrazu gornik.

Če v tej zvezi vprašamo za nasvet SSKJ, vidimo, da pozna s tega področja samo izraza hribina in hribinski. Na logično nadaljevanje te skupine izrazov z izrazi hribinar, hribinarsko podjetje in hribinarstvo, pa bomo verjetno morali čakati še precej dolgo.

Kakšne rešitve so našli naši predniki pri prehodu iz nemškega na slovensko poimenovanje vseh gornjih izrazov, si

bomo ogledali na nekaj primerkih iz prakse. Primere bomo vzeli iz matičnih knjig in slovenskih časopisov.

Naše matične knjige segajo nazaj približno do začetka sedemnajstega stoletja. V prvem stoletju od začetka pisanja teh knjig so bili zapisi v te knjige napisani v latinščini, potem pa so matičarji postopoma prešli na vpisovanje v nemščini.

Jašek Stare Preloge danes

Ko so pri nas začeli s pridobivanjem rud, so matičarji za delavce, ki so pridobivali rudo, začeli uporabljati naziv Grubenarbeiter ali Bergmann - ne pa morda Erzmann. Teh dveh izrazov ni bilo potrebno popravljati ali menjati tudi kasneje, ko so (jamski) delavci začeli tudi s pridobivanjem premoga, nafte ali celo zemeljskega plina. Izraz Bergmann pomeni pač delavca, ki dela v hribini, hribinarja, brez ozira na to, katero dobrino pridobiva.

Če pa so Nemci le hoteli vedeti, katera je ta dobrina, ki jo delavci pridobivajo, so izrazu Bergmann dodali pojasnjevalni del Erz- ali Kohlen-, tako da so dobili specifičan pomen izraza Bergmann: Erzbergmann in Kohlenbergmann - torej

PREMOGOVNIK VELENJE

rudar in premogar. Enako se je zgodilo tudi z nazivi za podjetja, ki pridobivajo dobrine: Erzbergwerk je rudnik, Kohlenbergwerk je premogovnik.

Ko so ob koncu prejšnjega stoletja naši matičarji - župniki začeli z vpisovanjem podatkov v slovenščini, so za običajni (nevtralni) nemški naziv Bergmann začeli uporabljati dvoje izrazov z ožjim pomenom: rudar za delavca v rudniku in premogokop ali premogar za delavca v premogovniku. Ob pregledu različnih matičnih knjig (rojstnih, poročnih, mrliških) smo za sedaj ugotovili, da so na slovensko vpisovanje v matične knjige najprej prešli v Zagorju ob Savi. To se je zgodilo že leta 1873.

(...)

Naziv premogar za jamske delavce se v Zagorju vleče vse do leta 1925. Od tega datuma naprej v tej knjigi nismo več naleteli na zapis poklica premogar. Pojavlja se le še poklic rudar.

Slovenskega vpisovanja v matične knjige pa seveda ne poznamo samo iz Zagorja. Podobne podatke o vpisovanju slovenskega poklica premogar poznamo tudi iz matičnih knjig iz Velenja in s Senovega. V obeh primerih so z nemškega vpisovanja podatkov prešli na slovensko okoli leta 1895.

(...)

Čeprav je po letu 1925 v glavnem prenehala raba premogarja in premogovnika, pa občasno še najdemo tudi te izraze zapisane v dokumentih, (...) pa tudi v taktirnih časopisih.

Jutro, 13. december 1925 - Težka nesreča v premogovniku Velenje. Dne 7. t.m. se je zgodila v državnem premogovniku v Velenju težka nesreča. Odkrušila se je velika skala in pokopala pod seboj dva delavca...

Domovina, 25. februar 1893 - Strašna nesreča se je zopet pripetila v premogovnih jamah g. pl. Lappa v Škalah pri Velenju. Drugič se je užgal plin in usmrtil šestnajst do osemnajst delavcev, šest jih je težko, a petnajst lahko ranil...

Iz vseh teh podatkov vidimo, da so različni slovenski zapisovalci že pred sto leti - predvsem za področje pridobivanja premoga - uporabljali lepše in pravilnejše osnovne izraze za to dejavnost, kot se uporabljajo sedaj. Začetek dela na montanističnem (hrbinskem) slovarju je sedaj lepa priložnost, da se odpravi sedanji nered pri poimenovanju teh naših važnih dejavnosti. Če bo nemogoče odpraviti vse, kar ni v redu, pa naj se odpravijo najbolj kričeče napake. Izrazi kot so "rudnik rjavega premoga" ali "rudnik lignita" ali tudi rudarji v premogovnikih pač niso v čast niti premogarski stroki niti slovenščini.

PRVI REGIONALNI APCOM SIMPOZIJ

Od 20. do 23. junija je bila Slovenija na Bledu gostiteljica udeležencev 1. regionalnega simpozija APCOM (computer applications and operations research in the mineral industries), kar po naše skrajšano pomeni - uporaba računalnikov v rudarstvu.

Simpoziji APCOM imajo dolgo tradicijo, saj začetki segajo v leto 1961. Takrat še nihče ni znal natančneje definirati idej APCOM-a ob nizki stopnji računalniške tehnologije. Hiter tehnični napredek in razvoj geologije in rudarskega inženiringa pa sta v štirih desetletjih pripeljala do današnje široke uporabe računalnikov v teh strokah.

Letošnji simpozij APCOM, ki se ga udeležujejo rudarski in geološki strokovnjaki vsega sveta, je razdeljen na glavne teme:

- geostatika in uporaba statistike v rudarstvu,
- podzemno rudarjenje - oblikovanje rudnikov in planiranje,
- planiranje in rudarjenje na površinskih kopih,
- predelava in bogatenje rud,
- računalniška grafika in modeliranje,
- računalniška obdelava vplivov okolja,
- uporaba računalnika v hribinski mehaniki
- računalniško podprto projektiranje,
- geografski informacijski sistemi (GIS).

Za tako širok razpon tem so strokovnjaki pripravili okrog 50 referatov, zbranih v čez 600 strani debelem zborniku.

Glavni sponzor simpozija je bil Rudnik lignita Velenje, skupaj z Ministrstvom za znanost in tehnologijo Republike Slovenije in drugimi sponzorji. Organizacijo simpozija je zgledno izpeljal ljubljanski IRGO. Mednarodnemu organizacijskemu komiteju je predsedoval prof. dr. Ludwig Wilke s tehnične univerze v Berlinu. Sodelovali so še strokovnjaki z univerz v Bologni, Zagrebu, Budimpešti, Miškolcu, Leobnu, Pragi in Rimu ter predavatelj iz Tuscona v Arizoni, Mongolije, Rusije in Kitajske. Med elito strokovnjakov so predavali tudi dr. Žerdin, mag. Medved, Kolenc in Hudej.

Pomembna je bila predstavitev našega računalniškega pristopa in znanja k rudarskim, geološkim in jamomerskim problemom, ki so ga v obliki programske delavnice pripravili strokovnjaki jamomerstva RLV.

mag. Boris Salobir

EKONOMIJA V ŠTEVILKAH

Statistika - V aprilu letos je spet izšla publikacija SKD Slovenije "Podatki in kazalniki gospodarstva za leto 1993". V njej so na 592. straneh objavljeni podatki za celotno gospodarstvo in po področjih, panogah, skupinah dejavnosti. Zajeti sta 27.902 pravni osebi; med njimi je po merilih zakona o gospodarskih družbah 26.165 majhnih, 1.170 srednjih in 567 velikih. Leta 1992 jih je bilo skupaj 20.302, od tega 18.697 majhnih, 1.142 srednjih in 463 velikih. V strukturi se je lani ponovno povečalo število majhnih podjetij (z 92,1 na 93,8%), zmanjšalo pa število srednjih (s 5,6 na 4,2%) in velikih podjetij (z 2,3 na 2,0%). Majhna podjetja so lani vključevala 17,9% (v letu 1992 16,3%) zaposlenih, delež prihodkov je bil 22,9% (v letu 1992 19,0%), delež poslovnih sredstev pa 16,2% (v letu 1992 13,6%).

Velika podjetja so lani vključevala 55,4% (predlani 55,3%) zaposlenih, 57,6% prihodkov (predlani 59,6%) in 62,0% poslovnih sredstev (predlani 61,7%).

Rebalans delovnega načrta RLV - Glede na potrebe porabnikov lignita v Sloveniji in

manjšo proizvodnjo v TEŠ se velenjski premogovnik z rebalansom načrta za letos na 3,7 milijona ton praktično (začasno) vrača na nivo iz leta 1972. Seveda pa med obema letoma obstaja velika razlika v mehaniziranosti, dnevni proizvodnji in produktivnosti. Sedaj je za tak obseg proizvodnje na leto potrebna petina časa manj, pa tudi manj delavcev.

Realnost dolgoročnih načrtov - 10. 1. 1988 sta sodelavca REK FLL Franc Avberšek in Slavko Ževart izdelala "analizo dolgoročnih razvojnih možnosti". Načrtovana proizvodnja je temeljila na potrebah porabnikov in realnih možnostih oz. ekoloških posledicah, ki jih okolje še prenese. Poleg proizvodnje RLV v obdobju 1980-87 (od 4,7 do 5,1 mio ton), je izdelana bilanca lignita do leta 2000. V obdobju 1987-92 naj bi odkopali na leto 4,7 mio ton, od 1993-2000 pa 4,9 mio ton. Dobav tujih premogov naj ne bi bilo, upoštevana pa je tudi proizvodnja v premogovniku Lendava, približno 500.000 ton premoga na leto od 1995 dalje. Razvoj dogodkov v naslednjih letih je predvideni scenarij razvoja korigiral. /mž/

KULTURA

Razstava

MILAN TODIČ

Do 8. julija bodo v recepciji in jedilnici v upravni zgradbi v Novih Prelogah razstavljene slike akademskega slikarja Milana Todiča.

Milan Todič se je rodil 31. januarja 1965 v Šabcu. Leta 1992 je končal akademijo za likovno umetnost v Zagrebu, na slikarskem oddelku. Dosedaj je razstavljal na več skupinskih in treh samostojnih razstavah: v Celju, Laškem in Novi Gorici. Živi v Celju, kjer ima svoj atelje. Milan Todič se s slikanjem preživlja, a pravi, da je to zadnje čase vedno težje. Slika tudi po naročilu, recimo, portrete.

Pred dvema letoma se je lotil pedagoškega dela, sprejel je namreč vodenje slikarske delavnice za likovnike v našem podjetju in postal mentor rudniške likovne skupine. Ker ugotavlja, da veliko ljudi slikanje zanima in bi ga želeli gojiti v svojem prostem času, bo jeseni poskusil organizirati tečaj slikanja v Celju. Če bo našel primeren prostor in bo zbral primeren krog ljudi, bo morda iz tečaja nastalo kaj več.

Milan Todič se je letos prvič vpisal tudi med udeležence rudarske likovne kolonije Extempore '94. Dejal je, da mu slikanje na določeno temo, z določeno tehniko in za nagrado - česar še ni poskusil - pomeni poseben izziv.

Njegova četrta razstava, ki je postavljena v našem podjetju, predstavlja njegove najljubše motive - ženske akte in nekaj pokrajin. Kot pravi avtor se slikanja pokrajine loteva za sprostitev, spremembo. Tokrat se je odločil razstaviti 26 svojih slik, ki so tudi naprodaj. Kogar bi nakup zanimal, naj pokliče Stojana Špegla na interni telefon 16-14.

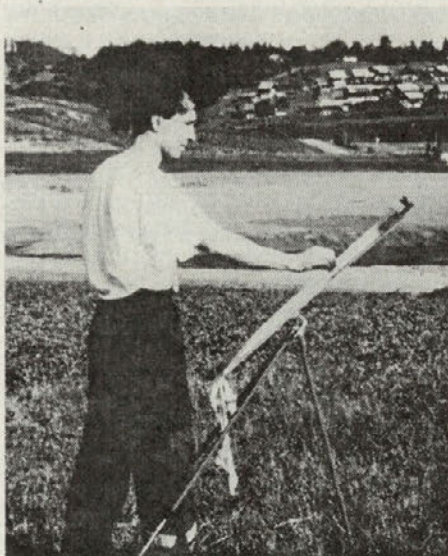
Sicer pa ste vsi vljudno vabljeni k ogledu razstave!

15. rudarska likovna kolonija

EX-TEMPORE

"Takšna likovna ustvarjanja bogatijo kraj, organizatorja, saj najboljša dela ostanejo v njegovi lasti," je poudaril dr. Mirko Juteršek, žirant ustvarjenih del v letošnji rudarski likovni koloniji. Zaenkrat dela letošnjega EX-TEMPORA bogatijo

Restavracijo Klub v Velenju, kjer so razstavljena. Razstava bo odprta do 15. julija, potem pa bodo likovne stvaritve do 15. avgusta razstavljene še v upravni zgradbi našega podjetja.

Pri našem premogovniku je bila likovna kolonija tokrat organizirana 15. zapovrstjo. S tem smo še enkrat potrdili svojo usmeritev, da ob imenu podjetja ljudje pomislijo tudi na kulturo, umetnost, šport, skratka, da prijetno preživljajo prosti čas.

Letošnji temi ustvarjalcev sta bili "živeti v Šaleški dolini" in "rudniški objekti in širša okolica podjetja". Kolonije se je udeležilo 28 likovnih ustvarjalcev iz krajev širom Slovenije. Ob odprtju razstave njihovih del v soboto, 11. junija, so bila najboljše dela tudi nagrajena. Prvo nagrado je prejel akademski slikar Milan Todič iz Celja za delo Pogled na elektrarno. Druga nagrada je pripadla Velenjčanu Franju Gjerkešu za akvarel Šalek. Tretjo nagrado pa si je za akvarel Rudarsko tihožitje prislužil Jože Hohkraut, tudi domačin Velenja. Podeljenih je bilo še pet odkupnih nagrad, in sicer slikarjem Ediju Severju, Alešu Zavolovšku, Stojanu Kuriju, Ireni Guček in Arpadu Šalamonu.

Kot je poudaril žirant ustvarjenih del dr. Mirko Juteršek, sta bila v letošnji 15. rudarski likovni koloniji prisotna napredek in rast. Pokazale so se nove možnosti, predvsem v organiziranem nastopu skupine ustvarjalcev, ki jo je vodil akademski slikar Milan Todič. S številno udeležbo ustvarjalcev pa je bila dosežena drugačnost, kar je bistvo umetnosti.

Dragica Marinšek

Koncert

OKTETI RUDARJEM

Ta prireditev in prizori na njej se podobno vrstijo vsako leto, že trinajst let zapored. Vsako leto dajo zagon in zven prireditvam, ki jih v našem podjetju pripravimo ob dnevu rudarjev. Vsako leto naredijo okteti s svojimi pesmimi najlepši pozdrav - rudarjem.

To je koncert, ki v dvorano Glasbene šole v Velenju privabi več ali manj ljubiteljev pete ljudske in umetne pesmi. Letos, 10. junija, jih je privabil zelo veliko. Žal pa so bili tokrat okrnjeni nastopajoči, saj med vsakoletnimi gosti zaradi težav v okteti ni bilo pevcev iz Ljutomer in Šoštanja. Zato pa so zapeli Zagorjani, Domžalčani in domačini - pevci Rudarskega okteta. Prav slednji so bili na koncertu deležni še posebne pozornosti, kajti letos beležijo 15. obletnico petja. V vseh teh letih so nanizali veliko nastopov širom Slovenije pa tudi izven meja, njihovo petje popestri marsikatero velenjsko prireditev, sploh pa tiste v okviru velenjskega premogovnika.

Prvi, ki je imel čast in priložnost čestitati slavljencem, je bil tehnični vodja RLV Marjan Kolenc. Za njim je Majda Zaveršnik-Puc podelila članom okteta Galusove značke in priznanja, nato pa so se vrstile čestitke dr. Franca Žerdina v imenu našega podjetja in Srečka Meha v imenu velenjske vlade. Poslušalci so čestitali z burnim ploskanjem, člani drugih dveh nastopajočih oktetov pa s krepkimi stiski rok in izvirnimi spominskimi darili. Prireditev je lepo zaokrožila pesem, ki je zazvenela iz grl sedanjih in nekdanjih članov Rudarskega okteta, ter skupni nastop pevcev vseh treh oktetov. dj

PROGRAM PRIREDITEV OB DNEVU RUDARJEV

petek, 1. julija, ob 18. uri v Glasbeni šoli Velenje

svečana seja delavskega sveta RLV s podelitvijo priznanj delovnim jubilarantom

petek, 1. julija, zvečer pred Restavracijo Klub promenadni koncert Rudarske godbe

sobota, 2. julija,

ob 8. uri začetek parade na Titovem trgu
ob 9. uri na kotalkališču v Velenju 33. skok čez kožo

ob 11. začetek družabnega srečanja ob Restavraciji Jezero

sobota, 2. julija, od 7. do 16. ure na vadišču kinološkega društva Velenje v Pesju

državno prvenstvo za izbiro reprezentance Slovenije in rudarsko svetliko

nedelja, 3. julija, ob 9. uri na balinišču pod kopališčem v Velenju

tradicionalni balinarski turnir za rudarsko svetliko

petek in sobota, 8. in 9. julija, mestni stadion državno prvenstvo v atletiki

ŠPORT IN REKREACIJA

NOGOMETAŠI RUDARJA SO ZADOVOLJNI

Letošnje državno nogometno prvenstvo je bilo razburljivo, kot je sicer vsako. Posebej pa to velja za velenjske nogometaše, saj so na lestvici nihali od sredine navzdol in spet nazaj. Kakorkoli, konec dober, vse dobro, bi lahko rekli, kajti letošnje prvenstvo je končano in Rudarjeva enajsterica ga je sklenila na 9. mestu s 27. točkami. Kaj pa o vsem meni Janko Lukner, predsednik upravnega odbora NK Rudarja?

"S celotno letošnjo nogometno sezono smo zadovoljni, ker smo kljub nekaterim težavam v začetku dosegli zastavljen cilj - sredino lestvice. Pohvaliti je treba prizadevnost celotne ekipe, ki je med mlajšimi v prvenstvu. Imeli pa smo tudi nekaj sreče pri tem, ko smo sredi prvenstva pripeljali v moštvo dva nova igralca.

Veliko zaslug za tak rezultat ima tudi nov trener. V spomladanskem delu prvenstva smo osvojili 17 točk in če ne bi bilo slabega jesenskega dela, bi bili čisto pri vrhu.

Letošnja sezona je bila prelomna tudi za celoten klub, saj smo iz povsem amaterske ekipe prišli v polprofesionalno. Uspelo nam je pridobiti dodatne sponzorje in prepričan sem, da bomo ob podobni podpori kolektiva RLV, ko smo je bili deležni v tej sezoni, sposobni doseči postavljene cilje za naprej.

V sezoni 1994/95 je cilj članske enajsterice Rudarja doseči 5. mesto in se leto kasneje uvrstiti v enega izmed evropskih nogometnih pokalov. Posebna zahvala velja vsem ljubiteljem nogometa, ki so spremljali igre Rudarja tudi v jesenskem delu, ko nam ni šlo najbolje. Uprava se jim želi oddolžiti tudi tako, da bo poskrbela za večje udobje na stadionu. Če bodo obveljale obljube, ki nam jih je dal izvršni svet skupščine občine Velenje, bomo v jeseni pokrili tribune."

Kaj vse se je dogajalo v letošnjem prvenstvu? Klub je tik pred začetkom prvenstva zapustil eden ključnih igralcev Matjaž Cvikel. Odmevnejših okrepitev ni bilo, prišli pa so Sergej Šoštar iz Celja, Robert Leitinger iz Maribora in Samir Balagić iz

Zagorja. Neuspehu v prvih krogih je botroval neugoden žreb, saj je Rudar dobil v prvih osmih krogih zelo težke nasprotnike.

Potem je steklo bolje, a šo se vrstili kartoni in poškodbe. Izhod v sili sta bila igralca Slavko Komar in Goran Živanovič, ki sta v klub prišla v drugem delu jesenskega dela prvenstva. Poživila sta igro, posebej napad.

Večina ljubiteljev nogometa je bila po jesenskem delu mnenja, da bo Rudarju uspelo ostati v konkurenci najboljših. Uprava se je odločila v polsezoni menjati trenerja; namesto Draga Kostanjška, ki je zapustil dokaj dobro tehnično podkovano ekipo, je prišel Borut Jarc in dodal štajersko ostrino in trmo. Uspeh je bil viden že po prvih tekmah. V jesenskem delu so Rudarjevi igralci mrežo nasprotnika zadeli 16-krat, prejeli pa 31 zadetkov. V spomladanskem delu so zadeli 21-krat in prejeli 18 zadetkov. Zdaj je na potezi uprava kluba, da poskrbi za okrepitve in spremembe v moštvo. Začenjajo se že tudi priprave, kajti prvi krog v prvenstvu 1994/95 je že 7. avgusta.

Še druge enajsterice Rudarja!

Mladinci so prvenstvo zaključili z zmago proti Creini in kljub težavam v igriščem v jeseni pristali na odličnem 6. mestu. Prav tako so bili dobri kadeti in po zmagi v zadnjem krogu pristali v sredini lestvice. Starejši pionirji so prvenstvo sklenili na 2. mestu, mlajši pa na 1., zato so igrali še v polfinalu za državnega prvaka. Prvo tekmo z Dravo so dobili s 3:0, drugo, finalno, pa z Muro izgubili z 0:1.

Drago Kolar

RIBOLOV

28. maja je bilo ob Škalskem jezeru tekmovanje v ribolovu s plovcem za delavce RLV. Udeležba je bila letos rekordna, sodelovalo je kar 138 ribičev.

REZULTATI:

posamezniki - 1. Božidar Satler, HTZ, 4650 gramov, 2. Jože Detlbach, J. Pesje, 3900 g, 3. Boris Širnik, J. mehanizacija in Martin Pliberšek, Priprave, 3750 g, 5. Jože Satler, Priprave, 3500 g

ekipe - 1. Priprave 9750 g, 2. J. mehanizacija 5775 g, 3. HTZ 5050 g, 4. J. Pesje 3900 g, 5. J. Preloge 3850 g, 6. Zračenje 3575 g, 7. J. transport 2925 g, 8. Klasirnica 2325 g, 9. J. Škale 1150 g, 10. Prakt. izobraževanje in Skupne službe brez ulova; /dj/

Planinsko društvo Velenje vas vabi

DRUŽINSKI PLANINSKI TABOR V LOGARSKI DOLINI

od 27. julija do 3. avgusta 1994

Del letnega oddiha lahko preživite v Krajinskem parku Logarska dolina in se nam pridružite na zanimivih planinskih izletih. Zagotavljamo vam dobro hrano, nočitve pod platneno streho, zanesljivo vodstvo na izletih in marsikaj poučnega o planinstvu (vozlanje vrvi, naveza, orientacija...). Zahtevnost tur bomo prilagodili številu in starosti otrok. Poleg navedenega se boste lahko kratkočasili z ježo konj, kolesarjenjem, lokostrelstvom...

Potrebujete torej le nekaj kondicije, primerno planinsko opremo in dobro voljo.

Cena brez prevoza je za otroke do vključno 14. leta 7.000 SIT, za odrasle pa 10.000 SIT.

Plačate lahko v dveh obrokih, zadnjega najkasneje do 26. julija 1994.

Prijave sprejema do 15. julija letos ga. Julka Škorjanc v pisarni PD Velenje, Šaleška 18. Pisarna je odprta v ponedeljek, sredo in petek od 9. do 10. ure, v torek in četrtek pa od 17. do 19. ure.

V primeru, da bo prijavljenih manj kot 20 oseb, tabora ne bomo organizirali.

NASVIDENJE V LOGARSKI DOLINI!

TEKMOVANJE V TENISU - MOŠKI

15. junija je bil odigran 9., zadnji krog letošnjega rudniškega ligaškega tekmovanja v tenisu za moške.

Lestvica:

1. Klasirnica 18 točk, 2. Skupne službe 14, 3. J. transport 14, 4. J. mehanizacija I 12, 5. J. Pesje 8, 6. Priprave 8, 7. Zračenje 6, 8. J. Škale 6, 9. J. Preloge 4, 10. J. mehanizacija II 0 točk;

Članska enajsterica Rudarja

ODŠLI SO V POKOJ

Ivan KREBL,

upokojen 30. aprila
Rodil se je 5. decembra
1947 v Mislinji. Poročen
z Zlato, rojeno Kal-
teneger.

Od 9. septembra 1967
je neprekinjeno delal v
RLV, od leta 1965 pa v
rudniškem delu RSC. Zaposlil se je kot
kvalificirani kopač in delal na odkopih. Leta
1990 je bil premeščen v Jamsko mehani-
zациjo, kjer je delal do upokojitve.
Nagrajen za 20 let dela v RLV in dobitnik
medalje dela.

Pavel PAPEŽ,

upokojen 30. aprila
Rodil se je 28. junija 1946 v Trbovljah.
Poročen z Miro, rojeno Kajtner.
Od 2. julija 1969 je neprekinjeno delal v
RLV. Zaposlil se je kot kvalificirani strojni
ključavničar v Jami zahod. Leta 1975 je bil
premeščen v Jamsko mehanizacijo, kjer je
delal do upokojitve. Leta 1983 je končal
šolanje za strojnega tehnika.
Nagrajen za 20 let dela v RLV.

Jože POLIČNIK,

upokojen 30. aprila
Rodil se je 30. januarja 1943 v Celju.
Poročen z Jožico, rojeno Plešej.
Od 8. novembra 1973 je neprekinjeno delal
v RLV, prvič pa že leta 1966. Leta 1973 se
je zaposlil kot nekvalificiran delavec v Jami
zahod. Leta 1974 je bil premeščen v
Zračenje, kjer je delal do upokojitve.
Nagrajen za 20 let dela v RLV.

Ivan PUŠNIK,

upokojen 30. aprila
Rodil se je 9. oktobra 1945 v Ljubiji pri
Mozirju. Poročen s Faniko, rojeno Štrigl.
Od 6. septembra 1978 je neprekinjeno delal
v RLV. Zaposlil se je kot kvalificirani
ključavničar v Jamski mehanizaciji, kjer je
delal do upokojitve.

Jože REBERNIK,

upokojen 30. aprila
Rodil se je 4. aprila
1947 v Arnačah.
Poročen z Lojzko, ro-
jeno Hrustel.
Od 28. septembra 1967
je neprekinjeno delal v
RLV, s prekinitvijo
zaradi služenja vojaščine pa že od leta
1965. Leta 1967 se je zaposlil kot kvalifici-
rani električar v Jamski mehanizaciji, kjer je
delal do upokojitve. Leta 1965 je opravil
dopolnilni izpit za delo v metanskih jamah,
leta 1975 pa strokovni izpit za elektro delo-
vodjo.

Nagrajen za 20 let dela v RLV.

Ivan VELUNŠEK,

upokojen 30. aprila
Rodil se je 1. maja 1947 v Celju. Poročen
z Marijo, rojeno Lenart.
Od 18. septembra 1967 je neprekinjeno
delal v RLV, prvič pa že v letih 1965-66.
Leta 1967 se je zaposlil kot kvalificirani
kopač v Jami zahod. Bil je večkrat
premeščen, nazadnje leta 1989 v jamo
Pesje, kjer se je upokojil kot vodja odkopa.
Leta 1980 je opravil izpit za samostojnega
strelca v metanskih jamah.
Nagrajen za 20 let dela v RLV.

Edvard VERBOTEN,

upokojen 30. aprila
Rodil se je 25. februarja
1947 na Kozjaku.
Poročen z Olgo, rojeno
Ježovnik.
Od 11. septembra 1967
je neprekinjeno delal v
RLV, s prekinitvijo
zaradi služenja vojaščine pa že od leta
1965. Leta 1967 se je zaposlil kot kvalifici-
rani kopač v Jami vzhod. Bil je večkrat
premeščen, nazadnje leta 1979 v jamo
Pesje, kjer je delal do upokojitve.
Bil je dejaven pri sindikatu.
Nagrajen za 20 let dela v RLV.

Jože VETRNİK,

upokojen 30. aprila
Rodil se je 2. decembra 1947 v Trbovljah.
Poročen z Jožico, rojeno Kladnik.
Od 2. februarja 1978 je neprekinjeno delal
v RLV, prej pa od leta 1965 v rudniškem
delu RSC. Leta 1978 se je zaposlil kot
kvalificirani kopač v Rudarskem
praktičnem pouku. Leta 1990 je bil
premeščen v Priprave, kjer je delal do upok-
ojitve. Leta 1987 se je izobrazil za učitelja
praktičnega pouka.
Bil je dejaven pri delavskem svetu in aktivni
član AMD Velenje.
14 let je bil član jamske reševalne čete in
dobil priznanji za 5 in 10 let članstva.

Stanislav ZABUKOVNIK,

upokojen 30. aprila
Rodil se je 14. decem-
bra 1948 v Lopatniku.
Poročen z Marico, ro-
jeno Kvartič.
Od 30. septembra 1968
je neprekinjeno delal v
RLV, prvič pa že v letih
1964-67. Leta 1968 se je zaposlil kot
nekvalificiran kopač v Jami vzhod. Bil je
večkrat premeščen, nazadnje leta 1977 v
Priprave, kjer je delal do upokojitve. Leta
1970 je opravil izpit za polkvalificiranega in
leta 1972 za kvalificiranega kopača ter leta
1982 izpit za strelca v metanskih jamah.

Bil je dejaven v delavskem svetu.

Sabrija KADRIČ,

upokojen 5. maja
Rodil se je 16. februarja
1947 v Lučičih pri
Kaknju, BiH. Poročen s
Sakibo, rojeno
Kovačević.
Od 10. avgusta 1976 je
neprekinjeno delal v
RLV. Zaposlil se je kot kvalificirani kopač v
Jami zahod. Leta 1977 je bil premeščen v
Zračenje, kjer je delal do upokojitve.

Jože OMERZU,

upokojen 31. maja
Rodil se je 21. aprila
1944 v Starem gradu
pri Krškem. Poročen z
Marinko, rojeno Ve-
hovar.
Od 10. decembra 1969
je neprekinjeno delal v
RLV, prvič pa že leta 1963. Leta 1969 se je
zaposlil kot kvalificirani strojni ključavničar
v Klasirnici. Leta 1974 je bil premeščen v
Zračenje, kjer je delal do upokojitve.
Dobitnik priznanj za inovatorstvo in nagra-
jen za 20 let dela v RLV.

Vlado PAVLICA,

upokojen 31. maja
Rodil se je 15. oktobra
1947 v Mariboru.
Poročen s Cvetko, ro-
jeno Smonkar.
Od 18. septembra 1967
je neprekinjeno delal v
RLV. Zaposlil se je kot
kvalificirani kopač v rudarskem praktičnem
pouku. Leta 1977 je bil premeščen k
Pripravam, kjer je delal do upokojitve.
Opravil je tečaj za kombajnista in za inštruk-
torja. Dejaven je bil pri sindikatu in v de-
lavskem svetu. 18 let je bil član jamske
reševalne čete. Deloval je v veslaškem
klubu in pri gimnastiki.
Nagrajen za 5, 10 in 15 let delovanja v
jamski reševalni četi in za 20 let dela v RLV.

Jože REK,

upokojen 31. maja
Rodil se je 27. februarja
1947 v Josipdolu pri
Radljah ob Dravi.
Poročen z Ano, rojeno
Kure.
Od 7. marca 1968 je
neprekinjeno delal v
RLV, s prekinitvijo zaradi služenja
vojaščine pa že od leta 1965. Leta 1968 se
je zaposlil kot kvalificirani električar v Jam-
ski mehanizaciji, kjer je delal do upokojitve.

Leta 1968 je opravil dopolnilni izpit za KV
električarja v metanskih jamah in leta 1980
izpit za elektro delovodjo.

ODŠLI SO V POKOJ

Bil je dejaven v delavskem svetu.
Nagrajen za 20 let dela v RLV.

Marjan TURKAR,

upokojen 31. maja

Rodil se je 1. decembra 1947 v Šaleku.
Poročen s Terezijo, rojeno Štruc.

Od 9. maja 1968 je neprekinjeno delal v RLV, prvič pa leta 1967. Leta 1968 se je zaposlil kot kvalificirani rudar v Jami vzhod. Leta 1969 je bil premeščen v Jamo zahod in leta 1975 v Priprave, kjer je delal do upokojitve.

Nagrajen za 20 let dela v RLV.

Mihael PRAZNIK,

upokojen 3. junija

Rodil se je 29. septembra 1944 v Lazah.
Poročen z Jožico, rojeno Pajenk.

Od 2. marca 1966 je neprekinjeno delal v RLV, s prekinitvijo zaradi služenja vojaščine pa že od leta 1963. Leta 1966 se je zaposlil kot kvalificirani kopač v Jami vzhod. Bil je večkrat premeščen, nazadnje leta 1974 k družbenemu standardu, sedaj GOST, kjer je delal do upokojitve.

Nagrajen za 20 let dela v RLV.

Milan SENICA,

upokojen 10. junija

Rodil se je 10. septembra 1952 v Lipni pri Laškem. Poročen z Marijano, rojeno Krajnc.

Od 11. decembra 1984 je neprekinjeno delal v RLV. Zaposlil se je kot kvalificirani kopač v jami Preloge, kjer je delal do upokojitve.

24. JUNIJ - ŠENTJANŽEVO

Poletje je za zimo in pomladjo tretji letni čas, ki traja tri mesece, od poletnega solsticija 21. ali 22. junija do jesenskega enakonočja 22. ali 23. septembra. Nekoč so celo v zmernem klimatskem pasu, kamor sodimo tudi mi, poznali le dva letna časa, zimo in poletje, deževno ali snežno obdobje in suho, vroče obdobje. Najdaljši dan je 21. ali 22. junij, ko nastopi poletni solsticij, ki se imenuje pri nas tudi sončni kres ali sončni obrat. Glede na letne cikle je kres zelo pomemben astro-nomski in astrološki dogodek. Beseda kres pomeni kretati: zato naš pregovor pravi - "o kresi se dan obesi" ali "o kresi se dan prebese"; začne se torej krajšati. Od zimskega solsticija je minilno natančno pol leta in Sonce je stopilo v znamenje Raka. Sonce v tem času doseže največji severni odklon od ekvatorja, torej je od njega najbolj oddaljeno.

Kres, ki je najskrivnostnejši dan poletnega obdobja, saj je takrat sonce najvišje,

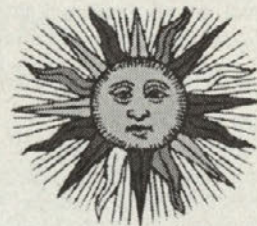
praznujemo po starem izročilu, ki sega v arhaično pogansko dobo, 24. junija, medtem ko je 23. junija kresni večer. To je pravzaprav dva ali tri dni prepozno, vendar za ljudstvo ostaja kresni dan najdaljši dan v letu. To obdobje je že od nekdaj povezano z različnimi šegami, obredi in verovanji.

Kres se na Slovenskem imenuje janževo, šentjanževo, ivanje, ivanovo (zadnje dvoje v panonskem območju), ker je dan čaščenja sv. Janeza Krstnika. Povsod ta dan nabirajo cvetlice, ki imajo čarobno in zdravilno moč, sprejeto od sonca, med njimi zlasti kresnice ali ivanjščice ter praproti; te zatikajo v okna, vrata, obešajo venčke nad hišna vrata. Najboljše je bilo praprotno seme, nabrano v kresni noči med enajsto in dvanajsto uro. Pomagalo je proti začaranju, proti hudiču in streli; kdor ga je nevede dobil v čevljev, pa je razumel živalsko govorico.

Še dva pregovora! O kresu je dan tako dolg, da človek, če se skrči, vanj trči; če se pa stegne, vanj dregne.

O kresu je tako dolg dan, da če bi jutraj kravo vodil, ima zvečer tele.

iz *Velike knjige o praznikih* Damjana J. Ovsca

OBVESTILO

Novo videokaseto o velenjskem premogovniku "Premog je luč" lahko še vedno kupite za 2000 tolarjev pri Milanu Mariču v jamomerstvu v Škalah. Lahko pa jo naročite tudi v tajništvu sindikata podjetja oz. pri obratnih tehnikih. Cena bo v tem primeru 1500 tolarjev in jo boste poravnali v dveh obrokih., kaseto pa prejeli po 3. juliju. Tisti, ki ste kaseto že naročili, pa jo lahko že prevzamete v tajništvu sindikata.

smeh ni greh

Na Epidemiološkem inštitutu zavzoni telefon: "Kliče Dom starejših občanov. Naš najstarejši oskrbovanec bi rad govoril z vami." "Izvolite!" "Tukaj Košir," reče s tresočim glasom. "Ali bi me, prosim, lahko nalezli z aidsom?" "Se vam je zmešalo?" "Nič zmešalo. V Slovenskih novicah sem prebral, da potem živiš še najmanj sedem let!"

Trebušnikov stric, Gorenjec se ve, gre na Triglav. Razen frišnih gat ima v nahrbtniku tudi stekleničko, dva deci žganja. Na Kredarici pade na rit in se zvali na hrbet. Začuti, da mu nekaj teče po hrbtu. In si reče: "Upam, da je kri!"

Komandir vpraša policaja: "Ali ti mogoče veš, katerega smo danes?" "Kirga bi pa morali?"

Čisto malo sivolasi gospod sproščeno, samo z eno roko, vrti volan. Štoparka zašepeta: "Dajte z obema rokama!"

"Ampak ljubica, pri 150 na uro pa že ne!"

V gostilni, stalna družba so. Košir pripoveduje prijateljem:

"Včasih me je moja Marta samo po lasih pobožala, pa mi je že stal."

"Kaj pa zdaj?"

"Zdaj me pa samo v šlic pogleda, pa mi že gredo lasje pokonci!"

Čas za setev, kmet pa v zaporu. In piše ženi:

"Ko boš orala, zelo pazi, da ne pride na dan denar, ki sem ga raje zakopal, kot pa da bi plačal davke."

Čez teden dni pride v zapor ženino pismo:

"Policajev je prišlo kot podreptih muh. Vse njive so prekopali. Kaj pa zdaj?"

"Posadi krompir."

BONTON

ČE NE VESTE KIDJAJ JE PRAV...

POPOTNIK NE SME SODITI O VSEM, KAR VIDI.

VERJETI VSEGA, KAR SLIŠI.

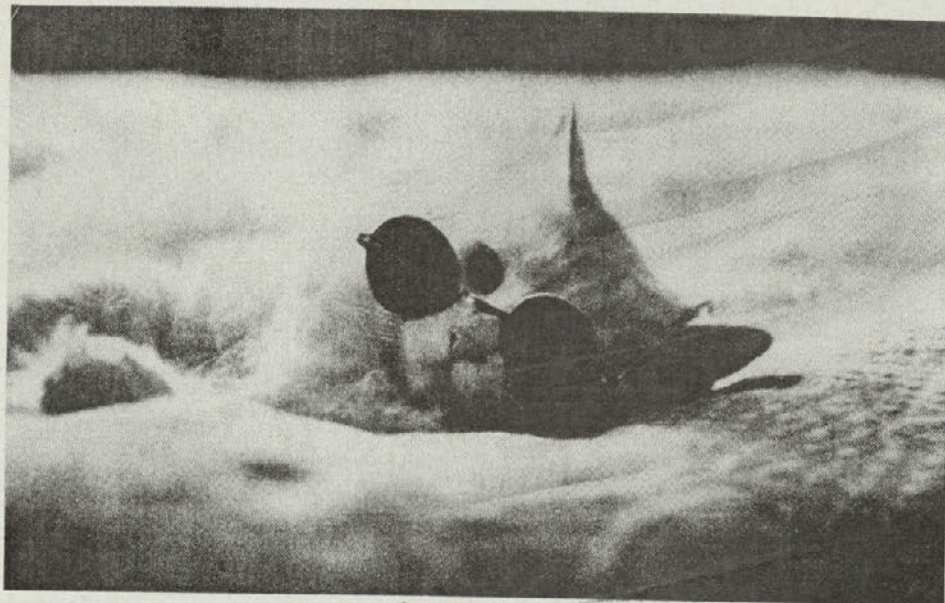
POČETI VSEGA, KAR MORE.

GOVORITI VSEGA, KAR VE.

PRIPOVEDOVATI O VSEM, KAR IMA

IN ZAUPATI VSAKOMUR, KI Z NJIM POTUJE.

(nemški pregovor)

Vsak, ki se odpravi na dopust, bi rad pozabil na svoje delovne obremenitve, skrbi, nerazpoloženje ali dolgčas. Najpomembnejši pogoj za oddih in okrevanje je sprememba vsakdanjega življenjskega ritma. Raznovrstno kot je življenje ljudi in njihove sanje, so različne tudi njihove želje in pričakovanja glede počitnic. Ali iščemo mir ali živahnost, ali želimo lenariti ali se sportno udejstvovati, ali hrepenimo po samotni gorske vasice ali po vznemirljivem vrvežu tujega velenja, ali dajemo prednost soncu ali večnemu ledu, gozdu ali puščavi, samotni koči ali luksuznemu hotelu - vsi dopustniki poznajo enak občutek: olajšanje, ko se zapro vrata avtomobila, avtobusa ali vlaka, ko vzleti letalo ali ladja dvigne sidro. To namreč pomeni: uspelo nam je, odpravili smo se na pot, rešeni smo skrbi. Prinaša tudi občutek svobode in odmik od vsakdanje rutine. To je dobra priložnost za okrepitev, za pridobivanje novih moči za bodoče viharje poklicnega življenja. Obdobje sprostitve je za nas zelo pomembno.

Žal pa mnogi sproščenost zamenjajo za brezobzirnost. S tem, ko niso več vpeti v vsakdanje obveznosti, si jemljejo večjo "svobodo" v odnosu do soljudi. Kdor je prepričan, da je hkrati z vozovnico kupil tudi dovolilnico za slabo vedenje, pokvari najlepše tedne v letu ne le drugim, temveč dejansko tudi samemu sebi. Veliko več je namreč vreden oddih, če nas prijazno sprejmejo kot priljubljenega gosta, če tudi na potovanjih spoznavamo zanimive ljudi ali si pridobimo celo nove prijatelje in če se od nas poslovijo s prisrčnim nasmehom, ne pa z jezimi pogledi in olajšanim vzdihom "končno so odšli".

Množični turizem je v polnem razmahu, zato je medsebojna obzir-

nost še kako pomembna in koristna. Natrpani avtobusi, vlaki, polno zasedena letala, gneča na cestah nas silijo v mnoge utesnjujoče situacije. Pomislite, kako se počutite, če vam sopotnik hodi po nogah, vriva svoj komolec na vaš sedež, iztegne v vlaku svoje noge tako daleč, da za vaše ni prostora, odpre okno, ne da bi vprašal za dovoljenje, prižge cigareto v vagonu za nekadilce, "ne opazi", da vam dvigovanje prtljage na mrežo dela preglavice, zvrne svoj sedež v položaj za spanje, medtem ko vam stevardesa servira prigrizek, se zaklepeča v kavarni, medtem ko poln avtobus čaka na odhod, parkira avto na pravkar izpraznjen prostor, medtem ko vi že pol ure čakate na to...

Veliko več boste imeli od potovanja in počitnic, če besed pozdrava, vljudnostnih zahval in prošelj in nasploh prijaznosti do vsakogar ne boste pustili doma. Če potujete v tujino, morate upoštevati tudi, da vedenje turista v tujini vpliva na podobo njegovih rojakov. Zelo hitro namreč sestavimo sliko, podobo o določeni skupini ljudi, ki je odvisna od množičnih medijev, osebne naklonjenosti in zavračanja, dopustniških vtisov, lastnih občutij in odnosov in zato ni objektivna. Seveda ne more nihče v prvem hipu obvladati vseh navad in pravil lepega vedenja dežele, v kateri se je znašel. Vendar pa se moramo vsaj o najpomembnejših rečeh, zlasti o tabujih, prepovedih,

pravočasno pozanimati. Nihče ne pričakuje, da bomo prevzeli njihove običaje; biti drugačen, ne pomeni biti slabši in tudi drugačna pravila lepega vedenja so v enaki meri upravičena kot naša lastna. Verjetno vam je znano, da je v mošejo, mnoge pagode in templje prepovedano vstopiti s čevlji na nogah. Tudi visoke temperature v južneevropskih deželah niso opravičilo, da bi razgaljeni obiskovali cerkve. Sploh je pretirana sproščenost turistov lahko žaljiva, tudi v hotelih, v trgovinah, restavracijah, na plažah.

Zato je dobro, da pred vsakim potovanjem v tujo deželo ali kraj zberete čimveč informacij. Koristno je, da obvladate običajne oblike pozdravljanja. Če vam je pretežko izgovoriti cel stavek v tujem jeziku, se naučite reči vsaj prosim in hvala. Vedno se zavedajte, da ste pristočno prišli v deželo, za katero ste že vnaprej vedeli, da govori drugačen jezik. Prav tako si ne smete privoščiti, da v hotelskih sobah in apartmajih počnete stvari, za katere bi doma vsak oče oštel svoje otroke: čiščenje čevljev v zavese, ugašanje cigaret na preprogi, polivanje laka za nohte po zofi in za slovo se zapakiranje vsega, kar je mogoče nesti s seboj. iz knjige Inge Wolff Sodobni evropski bonton

Najlepše spomine boste imeli na prijetna doživetja in obojih vam na letošnjem dopustu želimo čimveč! uredništvo

NAGRADNA KRIŽANKA

5000001760,5

COBISS

	Postopek, način izraž. določenega umetnika	Tuje žensko ime	Kutina	Kratka za Marshallov plan	Dolaganje	Znano dalmat. vino	Nobelij	Nasl. mong. vladarjev v 14. stol.	Redko moš. ime (množ.)	Srebro
	Domovina Makedon- cev									
	Strokov. za antropolog.									
	Natrij		Krat. palest. osvob. org. Velik kos pohištva				Kruševac Edvard Vecko			Pritok Kame v SND
	Narod v Nigeriji Gorski vrh			Soli oljne kisline Planinska ujeta						

Avtor LoM	Ribe severnega morja	Krajan iz Litije	Usločen strop, svod	Velenjsko podjetje	Štirivalent. alkohol, tetril	Francoski pisatelj Paul Načonal-socialist				
	Pripadnik naroda na sonč. strani Alp						Albert Jakopič	Renjij Glav. mesto Saud. Arab.		
	Mesto v ZDA /Kansas/						Slano jez. v SND Reamur			
	Naprave za razprševanje, pršilniki							Ime	Izraelska skupščina	
	Alkaloid v tobačnih listih						Slovenski pesnik (France)	Četiri rimski kralji Kraj ob Dravi		
	Ivan Jager	Nikola Radojčić Našice				Gl. reka v Palestini Leskovac				
	Manjša kantata							Zenica Prebivalec Rožlja		
	Hrvaški Petrol			Termo-elektrarna			Zadnji libijski kralj			Tekočina v žilah

	Janez Žagar Rimska 500						Antična boj. ladja Chaplinova vdova			
								Oče dogmatike Uničevalka železa		
	Zdenko Kalin	Ciriliska črka Nikola Aleksić						Hčerka Emil Nolde		
									Mesto v Iranu	
									Bodeč travniški plevel	

Ugankarski slovarček

ARAL - slano jezero v SND, IBO - narod v Nigeriji, IDRIS - zadnji Libijski kralj, IRENEJ - oče dogmatike, Lyonski škof, KANAAN - biblijska Palestina, LIBERAL - mesto v amer. državi Kansas, NAIN - mesto v Iranu, RIAD - glavno mesto Saud. Arabiji, VIALAR - francoski pisatelj

Vaše rešitve pričakujemo v našem uredništvu (RLV, Partizanska 78, 63320 Velenje) do petka, 15. julija 1994. Med pravnimi rešitvami bomo tri izžrebali in njihove avtorje nagradili!
Uredništvo

PRIJETNO PRAZNOVANJE!